

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
**“ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ
ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ”**

ΓΟΛΙΔΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 262/02

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΠΑΛΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγητής Εφαρμογών

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
**“ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ
ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ”**

Η υποβολή της πτυχιακής διατριβής αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απονομή του πτυχίου στο Τμήμα Φυτικής Παραγωγής, της Σχολής Τεχνολογίας Γεωπονίας του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΟΛΙΔΟΠΟΥΛΟΣ 262/02

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΠΑΛΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγητής Εφαρμογών

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελ
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.2. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	7
2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	9
2.α. Για την ύπαιθρο	10
2.β. Για την αγροτική οικογένεια	10
2.γ. Για τον ταξιδιώτη	10
3. ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	12
3.α. Για την ύπαιθρο	12
3.β. Για την αγροτική οικογένεια	12
3.γ. Για τον ταξιδιώτη	12
4. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	13
4.α. Ποιοί είναι οι αγροτουρίστες	14
5. Το Προφίλ του Αγροτουρίστα	15
6. ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ	16
7. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	17
8. ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	18
8.1. ΠΟΙΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΕΧΟΥΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ;	18
8.2. ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ;	19
8.3. ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ;	19
8.4.ΣΕ ΤΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΕΝΑΣ ΟΠΟΙΣΔΗΠΟΤΕ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ;	19
8.5. ΠΟΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ ΕΝΑΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ;	20
8.6. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ ΕΝΑΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ;	20
8.7. ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΩΣ «ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ» ;	20
9. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ	21
10. Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΝΕΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	22
11. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ	23
11.α. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	23
Προκαταρκτικά	23
11.α.1. Υφιστάμενη κατάσταση	23
11.α 2. Καθορισμός αντικειμενικών σκοπών	23
11.β Εάν επιλεγεί ο Αγροτικός Τουρισμός	24
11.β.1. Ανάλυση περιβάλλοντος	24
11.β.2. Ανάλυση πιθανής αγοράς	24
Αναζήτηση	24
1. Ισορροπία ανθρώπινη	24
2. Ισορροπία εργασίας	24
3. Οικονομική ισορροπία	24
11.β. ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ	25
11.β.1. ΕΙΔΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	26
12. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	27

12.α. Με τη δημιουργία του Οργανισμού Ελληνικού Τουρισμού Υπαίθρου - Αγροτουρισμού	27
12.β. LEADER+ Αφορά την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υπαίθρου	28
13. Το Τοπικό Πρόγραμμα Leader plus στην περιοχή του Νομού Θεσσαλονίκης	30
14. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	30
14 Α. Της Γεωργικής Πολιτικής	30
14.Β. Περιφερειακή Πολιτική	31
15. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	31
16. ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ : ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	32
16.Α. Σύνοψη	33
16.Β. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	33
16.Β.1. Συγκριτική θέση Νομού	33
16.Β.2. Πληθυσμιακή διάρθρωση Νομού	34
16.Β.3 Δήμοι Νομού Θεσσαλονίκης	35
16.Β.4 ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΕΔΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	35
16.Β.5. Τα Μνημεία	36
16.Γ. Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης	37
16.Γ.1 Τα Βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης	37
16.Γ.2. Μουσεία, Πινακοθήκες, Θεάματα, Έθιμα	38
16.Γ.3. Χωρική διάκριση της Κ. Μακεδονίας σε περιοχές με ίδια ή παρόμοια γεωργικά χαρακτηριστικά και προσδιορισμός περιοχών παρέμβασης	38
16.Γ.4. Χωρική διάκριση της Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας σε περιοχές με ίδια ή παρόμοια γεωργικά χαρακτηριστικά	39
1. Περιοχή Πιερίων	39
2. Κάμπος Θεσσαλονίκης	40
3. Βόρειας Θεσσαλονίκης	40
4. Περιοχή Κιλκίς και Πικρολίμνης	41
5. Περιοχή Γουμένισσας	41
6. Περιοχή Παγγαίου	41
7. Περιοχή Ορεινή - Ημιορεινή - Μενοικίου	41
8. Βόρεια Περιοχή	42
16. Δ. ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ	42
16. Ε. «ΚΕΔΡΟΣ»: ΕΝΑ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΓΙΑ ΦΙΛΟΥΣ	43
16. Ζ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «ΑΡΙΑΓΝΗ»	43
17. Σύνοψη	45
17. Υγρότοπος Λιμνών Κορώνειας - Βόλβης	45
17. Α. Λίμνη Κορώνεια	46
17. Β. Λίμνη Βόλβη	46
17. Β.1. Ορνιθοπανίδα	46
17. Β.2. Θηλαστικά	46
17. Β.3 Ιχθυοπανίδα	47
17. Β.4 Χλωρίδα	47
17. Β.5 Η ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΕΙΧ ΣΟΥ	47
17. Γ.1 ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ	48
17. Γ.2 'ΟΣΣΑ	49
17. Γ.3 Αισθητικό Δάσος Ρεντίνας	49
17. Γ.4 Νυμφόπετρες	49

18.ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	49
19. Συμπεράσματα	51

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στον κύριο Γεώργιο Παλάτο καθηγητή εφαρμογών , υπεύθυνο της πτυχιακής μου εργασίας, για τις πολύτιμες συμβουλές του, την καθοδήγησή του, καθώς και την έμπρακτη βοήθεια του για την υλοποίηση της παρούσης εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια, ο τουριστικός τομέας αναπροσδιόρισε τον ρόλο του, προωθώντας την ανάπτυξη νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Οι νέες τάσεις που διαμορφώθηκαν στην τουριστική αλλά και στην αγροτική πολιτική καθιέρωσαν την έννοια του αγροτουρισμού. Έχοντας συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και λειτουργίες, με βασικό άξονα την αειφορική ανάπτυξη.

Ο αγροτουρισμός έχει ως στόχο να δώσει εναλλακτικές λύσεις στην απασχόληση των γεωργών, να βελτιώσει το εισόδημά τους και να προωθήσει τα παραδοσιακά γεωργικά ή άλλα προϊόντα, που μπορούν να παράγονται στην αγροτική περιοχή. Πετυχαίνει, όμως, ταυτόχρονα την παραμονή των κατοίκων στις εστίες τους, την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, την διασφάλιση της πολιτιστικής και την διατήρηση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, προσφέροντας ουσιαστικά ένα κανάλι επικοινωνίας μεταξύ αγροτικού και αστικού περιβάλλοντος.

Ο αγροτουρισμός αναφέρεται στους γεωργούς αλλά και στους αγρότες (μόνιμους κατοίκους των περιοχών), που δεν έχουν ως κύριο επάγγελμα τη γεωργία και οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν μικρής κλίμακας αγροτουριστικές μονάδες παροχής υπηρεσιών και αγαθών, οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού αποτελεί κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αυτό το μοντέλο ανάπτυξης υπήρξε η απάντηση που έδωσαν πολλοί ευρωπαίοι εταίροι μας στα προβλήματα ερήμωσης της περιφέρειας και της μείωσης του αγροτικού εισοδήματος. Η Ε.Ε. στη προσπάθεια προώθησης αυτής ακριβώς της πολιτικής καθόρισε προγράμματα και πρωτοβουλίες όπως τα LEADER, τα ΠΕΠ κ.α. που ενισχύουν τον αγροτουρισμό.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια των προηγούμενων δεκαετιών ο τουρισμός - και με τους αρνητικούς και τους θετικούς όρους - έχει αναπτυχθεί σε έναν σημαντικό παράγοντα μέσα στο πλαίσιο της βιωσιμότητας. Ο τουρισμός, που αποτελεί το 9% όλων των εργασιών και το 9% όλων των καταναλωτικών δαπανών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σήμερα είναι από τους μεγαλύτερους οικονομικούς τομείς της Ευρώπης και με γνωρίσματα μεταξύ των μεγαλύτερων βασικών βιομηχανιών του 21ου αιώνα. Η Παγκόσμια Οργάνωση Τουρισμού (Π.Ο.Τ.)(W.T.O.), υπολογίζει ότι ο αριθμός αφίξεων στην Ευρώπη θα διπλασιαστεί σε 720 εκατομμύρια τουρίστες ετησίως μέχρι το 2020. Αυτή η ανάπτυξη περιλαμβάνει σημαντικούς κινδύνους από την άποψη των περιβαλλοντικών και κοινωνικών εξελίξεων στην Ευρώπη, αλλά και για την ίδια την τουριστική βιομηχανία.

Ο τουρισμός αποτελεί περίπου το 50% της κυκλοφορίας επιβατών στην Ευρώπη, η οποία ασκεί σοβαρές επιδράσεις και στους δημοφιλείς τόπους προορισμού τουριστών κυρίως κατά μήκος των παραλιακών περιοχών. Μαζί με τη γεωργία, ο τουρισμός είναι μεταξύ εκείνων των οικονομικών κλάδων που εξαρτώνται άμεσα από τη βιώσιμη διαχείριση (Hunter και Green, 1995). Ο τουρισμός εστιάζει σε αυτό που είναι ειδικό, όμορφο, πολύτιμο ή μοναδικό. Για αυτόν τον λόγο, ο τουρισμός εξαρτάται από την προστασία της φύσης και των τοπίων, τη διατήρηση των πόρων, την καλλιέργεια και δημιουργία των πολιτιστικών αξιών και τη θετική τοποθέτηση του τοπικού πληθυσμού προς τον τουρισμό.

Τα τελευταία χρόνια, έχει υπάρξει μια γρήγορη άνοδος στο ενδιαφέρον με εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Αυτό παρουσιάζεται συχνά ως εναλλακτική λύση του παραδοσιακού μαζικού τουρισμού, ή του αστικού τουρισμού. Οι παράγοντες που ευθύνονται για την ενισχυμένη συνειδητοποίηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού περιλαμβάνουν μια μεγαλύτερη συνειδητοποίηση των περιβαλλοντικών επιδράσεων του τουρισμού, μιας αυξανόμενης ζήτησης από τους τουρίστες για τη νέα εμπειρία τουρισμού, η αυξανόμενη προσοχή στην ολοκλήρωση των πολιτικών περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης, και μιας βιομηχανίας τουρισμού ενδιαφερόμενης για τις μελλοντικές τάσεις στην αγορά τουρισμού.

Οι κοινωνικο-οικονομικές δραστηριότητες αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τη διαμόρφωση και εφαρμογή αγροτικής τουριστικής πολιτικής και βιώσιμης ανάπτυξης. Ειδικότερα, σε αγροτικές περιοχές το πλαίσιο αναζήτησης αυτών των δραστηριοτήτων καλύπτεται κύρια από τον πρωτογενή τομέα και ως ένα βαθμό από τον τριτογενή τομέα. Ο αγροτικός τουρισμός συνδέει άμεσα και ενεργά την τουριστική δραστηριότητα με τη γεωργική εκμετάλλευση και τα προϊόντα της. Κατ' αυτή την έννοια θεωρείται ως μια από τις κατεξοχήν δραστηριότητες που προωθεί την αγροτική ανάπτυξη και είναι συμβατή με την έννοια της βιωσιμότητας.

1.2. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί στις μέρες μας το πιο σημαντικό θέμα για την Ελλάδα εφόσον η έννοια αυτή, στη σημερινή

πραγματικότητα, θεωρείται αναγκαία προϋπόθεση για την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, καθώς και για την αποτελεσματική συμμετοχή στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Σε μία σύγχρονη εποχή με κύρια χαρακτηριστικά φαινόμενα όπως αυτό της παγκοσμιοποίησης, του διεθνούς εμπορίου και των μεταφορών, της εφαρμογής νέων τεχνολογιών, της ανάγκης για προστασία του περιβάλλοντος κ.α., η αναπτυξιακή διαδικασία οφείλει να διατηρεί όλες εκείνες τις ισορροπίες και να πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις που θα έχουν ως επίκεντρο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου.

Εντούτοις, η έννοια της ανάπτυξης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αποκλειστικά με οικονομικούς δείκτες και όρους. Η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και των δεικτών της οικονομίας δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά μέσο για τη βελτίωση και ανάπτυξη άλλων τομέων της ανθρώπινης δραστηριότητας. Είναι γεγονός ότι η έννοια της ανάπτυξης, όπως και η αντίθετη έννοια της υπανάπτυξης, βρίσκονται στο κέντρο του προβληματισμού τις τελευταίες δεκαετίες, τόσο από θεωρητικής, όσο και από εμπειρικής άποψης, ενώ η μελέτη τους γίνεται από διάφορους κλάδους της επιστήμης, όπως είναι η κοινωνιολογία, η οικονομική επιστήμη, η οικονομική γεωγραφία, η γεωπονική επιστήμη κ.λ.π. Συνεπώς το σύνθετο πρόβλημα της ανάπτυξης, και κατά συνέπεια της τουριστικής και αγροτουριστικής ανάπτυξης, δε μπορεί παρά να αντιμετωπιστεί με μία πολυδιάστατη προσέγγιση και δεν πρέπει να μας διαφεύγει η ανάγκη για διεπιστημονική προσέγγιση που απαιτείται για την ολοκληρωμένη εκτίμηση των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών του χώρου, των συσχετίσεων τους και των μεταβολών τους.

Η τουριστική δραστηριότητα δεν αποτελεί ένα αυτόνομο κλειστό σύστημα. Επηρεάζεται από το περιβάλλον στο οποίο αυτή εντάσσεται και αντίστροφα οι όποιες επιπτώσεις από τη λειτουργία της, διαχέονται και επηρεάζουν αυτό το περιβάλλον. Αποτελεί δηλαδή ένα ανοικτό σύστημα πομπού και δέκτη ενός πλήθους επιδράσεων προς και από άλλα συστήματα.

Τα τελευταία χρόνια έχει εμφανισθεί η έννοια της «βιώσιμης ανάπτυξης», μια «δυναμική» έννοια, που προωθεί την οικονομική διεύρυνση και ανάπτυξη σε περιβαλλοντικά προσδιορισμένα όρια. Για την επίτευξη «βιώσιμης ανάπτυξης» πρέπει να ληφθούν υπόψη περιβαλλοντικοί παράγοντες στις στρατηγικές ανάπτυξης που περιλαμβάνονται στην περιφερειακή πολιτική και ανάπτυξη. Έτσι, η σχέση ανάπτυξης και περιβάλλοντος αναδείχθηκε σε θέμα πρώτης προτεραιότητας κατά τις τελευταίες δεκαετίες, όταν διαπιστώθηκε η ανάγκη αναπροσαρμογής του τρόπου αντιμετώπισης της αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής αλλά και της άσκησης πολιτικής περιβαλλοντικής προστασίας.

Ο τουρισμός ως παραγωγική και κοινωνική δραστηριότητα είναι μία από τις συνιστώσες της ανάπτυξης. Η τουριστική ανάπτυξη υπόσχεται απασχόληση, επιχειρηματικές ευκαιρίες και ευμάρεια στις κοινότητες υποδοχής.

Όσoο για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, μια επιτυχημένη τουριστική ανάπτυξη απαιτεί ένα γενικό και στρατηγικό σχεδιασμό, δηλαδή μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και σχεδιασμό, διότι τα προβλήματα που απορρέουν από την τουριστική ανάπτυξη είναι πολύ σημαντικά, ειδικότερα για τους τόπους υποδοχής, και ακόμη περισσότερο για τις αγροτικές περιοχές.

Για την παραπέρα ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού αλλά και γενικότερα του τουρισμού μακροπρόθεσμα, σαν οικονομικές δραστηριότητες, είναι ανάγκη να προστατευθούν οι πόροι εκείνοι πάνω στους οποίους στηρίζονται. Με βάση αυτή την αντίληψη θα πρέπει η ανάπτυξη να ενταχθεί σε ένα πλαίσιο που να εγγυάται την προστασία του περιβάλλοντος.

Είναι γεγονός ότι δεν έχει αποσαφηνισθεί μέχρι σήμερα σε τι συνίσταται το πρότυπο του αγροτικού τουρισμού. Δεν έχουν διερευνηθεί οι διαστάσεις αυτού του προτύπου, με βάση τις διαφορετικές διαστάσεις του προτύπου του αγροτικού τουρισμού αλλά και με ποιο τρόπο μπορούμε τελικά να αξιοποιήσουμε μια πετυχημένη διαχείριση και προώθηση του αγροτικού τουρισμού και κατ' επέκταση την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της χώρας.

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός δεν είναι παρά μια ήπια μορφή τουρισμού και ανάπτυξη της υπαίθρου. Είναι ουσιαστικά μια αναπτυξιακή διαδικασία, μια

μορφή τουρισμού που δεν επεμβαίνει στο περιβάλλον, δεν το αλλοιώνει. Ο αγροτουρισμός φέρνει τον κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού, της επαρχίας, της αγροτικής ζωής και του δίνει τη «δυνατότητα» να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες. Δε δημιουργεί υποδομές και υπηρεσίες ειδικά γι' αυτόν, με την μορφή του μαζικού τουρισμού. Δεν χρησιμοποιεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, εμπορικά κέντρα, κέντρα διασκέδασης και όλα όσα είναι συνυφασμένα με τα μεγάλα τουριστικά ρεύματα που κάθε χρόνο κατακλύζουν τα μεγάλα θέρετρα του κόσμου και τα οποία δεν επικεντρώνονται στην επαφή με τον ντόπιο πληθυσμό, με την κουλτούρα, τον πολιτισμό, τα ήθη και την νοοτροπία των κατοίκων.

Ο αγροτουρισμός είναι μια αναπτυξιακή πρόταση η οποία μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια. Επιτρέπει την συνέχιση της παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων που πιθανώς να είχαν εκλείψει, διατηρεί ή αναβιώνει τέχνες που διαφορετικά θα είχαν «πεθάνει», συντηρεί τις μνήμες με την αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών εκδηλώσεων, γίνεται κανάλι επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών και δίνει προοπτικές στους νέους της περιφέρειας.

Στον αγροτουρισμό ο τουρίστας είναι επισκέπτης, φίλος, θαυμαστής του τόπου, είναι ένας ταξιδιώτης που αναζητά τα μυστικά του τόπου, στην αυθεντικότητα και την ομορφιά του, στην ήσυχη ζωή και την φυσική κληρονομιά και όλα όσα μοναδικά και ξεχωριστά έχει να προσφέρει ο κάθε τόπος. Γι' αυτό στον αγροτουρισμό φέρνουμε τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση, με την καλλιέργεια της γης, την περισυλλογή του καρπού, ο επισκέπτης μαθαίνει να φτιάχνει στον αργαλειό, να κεντάει, να παρατηρεί τα ζώα και τα πουλιά, να δοκιμάζει το κρασί και το τσίπουρο, να καταλαβαίνει τη σωστή ώρα του τρύγου. Του προτείνουμε δασώδη μονοπάτια, γαλήνιες λίμνες και ορμητικά ποτάμια και τον ξεναγούμε σε παλιές εκκλησίες και μοναστήρια, πέτρινα γεφύρια και αρχαιολογικά ευρήματα.

2.α. Για την υπαίθρο:

- Ένας τρόπος ανάπτυξης της υπαίθρου δια μέσω μίας ήπιας μορφής τουρισμού.
- Μια επιτυχημένη Ευρωπαϊκή πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου, με παράδοση, πλέον των 40 χρόνων στα σημαντικά προβλήματα ερήμωσης της υπαίθρου, της αστυφιλίας και της αγροτικής

παραγωγής.

- Μια ευκαιρία να αντιμετωπίσει και η Ελλάδα, με τον ίδιο τρόπο, τα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου.
- Η εμπλοκή των αγροτών και μόνο, στην παροχή αυτής της ήπιας μορφής τουρισμού, με αποτέλεσμα τα εισοδήματα να επιστρέφουν στην τοπική κοινότητα.
- Η διατήρηση των εθίμων, της λαογραφίας, της χειροτεχνίας, των παραδοσιακών τεχνών και εργασιών και των ασχολιών που τείνουν να εκλείψουν.
- Η ανάδειξη της διαφορετικότητας και μοναδικότητας του κάθε τόπου.

2.β. Για την αγροτική οικογένεια:

- Ένας ουσιαστικός τρόπος να συμπληρώνει ολοχρονίς η οικογένεια της υπαίθρου, το ήδη χαμηλό εισόδημά της.
- Ένας τρόπος να βρουν απασχόληση οι νέοι, οι αγρότισσες, οι κάτοικοι της υπαίθρου, των οικονομικά ασθενέστερων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.
- Η υποδοχή του επισκέπτη σε ένα φιλικό και ζεστό περιβάλλον.
- Η επιδίωξη να γνωρίσει ο επισκέπτης τον τόπο μας, να τον νοιώσει οικείο και να θέλει να ξανάρθει.

2.γ. Για τον ταξιδιώτη:

- Η φιλοξενία σε ένα περιβάλλον λιτό με τοπικό χαρακτήρα, με όλες τις απαραίτητες ανέσεις αλλά χωρίς πολυτελείς εξάρσεις.
- Η επαφή του επισκέπτη με την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες, τις αγροτικές εργασίες, με την φύση, τη χλωρίδα και την πανίδα.
- Η γνωριμία του επισκέπτη με τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής που αναβιώνουν με αυθεντικό τρόπο.
- Η ενεργή συμμετοχή του τουρίστα σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων: 1. αγροτικές δραστηριότητες (π.χ περισυλλογή μανιταριών, ελιάς, τρύγος κ.λ.π), 2. οικοτουρισμός (παρατήρηση πουλιών, πανίδας, χλωρίδας, επισκέψεις υγροβιότοπων, κ.λ.π), 3. αθλήματα περιπέτειας (π.χ ράφτινγκ, πεζοπορία, αλεξίπτωτο πλαγιάς κ.λ.π), 4. πολιτιστικών περιηγήσεων (π.χ επισκέψεις σε μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, μουσεία λαογραφία, μελισσοκομίας, ελιάς, κ.α, παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους). 5. μαθήματα (π.χ μαθήματα αργαλειού, ελληνικών χορών, γαστρονομίας ελληνική, κρητική, ηπειρώτικη κουζίνα, γευσιγνωσία, οινοποιεία, βιολογικά, τοπικά προϊόντα, παραγωγή μελιού κ.λ.π)

- Η γαστρονομία ως βασικό συστατικό του ποιοτικού αγροτουρισμού, η χρήση παραδοσιακών συνταγών με τοπικά και βιολογικά προϊόντα.

Η γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κοινότητα με τρόπο άμεσο, φιλικό και οικείο.

3. ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.α. Για την ύπαιθρο:

- Η βίαιη, μαζική και επεμβατική ανάπτυξη με πάσης φύσεως ξενοδοχεία, εστιατόρια και επιχειρήσεις που αλλοιώνουν τον χαρακτήρα της υπαίθρου.
- Απλά μια ωραία ιδέα.
- Μια ευκαιριακή και γρήγορη έτοιμη λύση.
- Η εκμετάλλευση του πλούτου μίας περιοχής από επιχειρηματίες που δεν ανήκουν στην τοπική κοινότητα.
- Η ανάπτυξη που παραβλέπει την πολιτιστική κληρονομιά.
- Η ισοπέδωση και ομοιογένεια των τόπων.

3.β. Για την αγροτική οικογένεια:

- Μια ευκαιριακή τόνωση του αγροτικού εισοδήματος. Η μετατροπή του αγρότη σε ξενοδόχο και η εγκατάλειψη της γης και των παραδοσιακών ασχολιών.
- Η εγκατάλειψη της υπαίθρου προς αναζήτηση δουλειάς.
- Η απρόσωπη παροχή υπηρεσιών.
- Το επιπόλαιο σκεπτικό πως «που θα τον ξαναδούμε τον τουρίστα».

3.γ. Για τον ταξιδιώτη:

- Η ασκητική και «μίζερη» φιλοξενία σε αυτό που αποκαλούμε «ενοικιαζόμενα δωμάτια», χωρίς άνεση, καθαριότητα και σπιτική ζεστασιά αλλά ούτε και η παγκοσμιοποιημένη πολυτέλεια 5 αστέρων.
- Η αντιμετώπιση της φύσης και της αγροτικής ζωής σαν ένα αδιάφορο «σκηνικό».
- Η αναπαράσταση των εθίμων μίας περιοχής μόνο και μόνο για τουριστική κατανάλωση.
- Οι παθητικές διακοπές...!
- Η παροχή απλά ενός καλού γεύματος.
- Η απουσία του αγρότη, της νοικοκυράς, η έλλειψη επικοινωνίας και επαφής με τους ντόπιους.

4. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στον Αγροτουρισμό είναι σαφές πως αναζητάμε την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα σε κάθε της μορφή και έκφραση. Η Ελλάδα διαθέτει μια

σημαντική και αξιόλογη ποικιλομορφία στα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, που την κάνουν μια χώρα μοναδική. Έτσι μπορεί να αναδείξει αυτή την πολυμορφία προωθώντας ταυτόχρονα το προϊόν του Αγροτουρισμού.

Η διαφορά έγκειται στο να ανακαλύψουμε τα μοναδικά, πρωτότυπα στοιχεία της κάθε περιοχής, τους πόρους που κανείς ακόμα δεν έχει αναδείξει ή δεν έχει σκεφθεί να αξιοποιήσει. Όσο πιο πρωτότυπα, τόσο καλύτερα αναδεικνύουμε τον Αγροτουρισμό στην ιδιαίτερη και ποιοτική μορφή του. Η φαντασία και η έρευνα παίζουν μεγάλη σημασία σ' αυτή την προσπάθεια. Η αναβίωση των παραδόσεων του τόπου, τα ξεχασμένα έθιμα ή τα μουσικά ακούσματα, οι αρχιτεκτονικές τάσεις, οι παλιές τέχνες, τα μνημεία που σκέπασε ο χρόνος, η συμβολή των ηλικιωμένων να θυμηθούν παλιές συνήθειες, ιστορίες, ίχνη, μονοπάτια, συνταγές, παρασκευή ποτών.

Τα πάντα στον Αγροτουρισμό έχουν σημασία και μόνο οι ντόπιοι μπορούν να τα εντοπίσουν και να τα αναδείξουν. Η χώρα έχει το μοναδικό προνόμιο να διαθέτει ανεξάντλητους πόρους που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, σπάνια φυσική ομορφιά, ιστορία, παράδοση, γαστρονομία, αρχιτεκτονική, παραδοσιακές τέχνες, μουσική παράδοση, πολιτισμό, θρησκευτικά μνημεία, χωριά, παραδοσιακούς οικισμούς, βιότοπους, υγροβιότοπους, κλωρίδα και πανίδα, θρύλους, παραδόσεις, τοπικές γιορτές, πανηγύρια, θάλασσες, δάση, βουνά, μονοπάτια, φαράγγια, όλα σχηματίζουν ένα σπάνιο μωσαϊκό, ένα πολύχρωμο καλειδοσκόπιο παραστάσεων, εικόνων και εμπειριών δημιουργώντας έναν τόπο ευλογημένο. Το πλεονέκτημα είναι πως, η Ελλάδα απ άκρη σ' άκρη διαφέρει! Είναι μια χώρα με μοναδικότητα και ανομοιογένεια κι αυτό στον Αγροτουρισμό δίνει το πλεονέκτημα ανάδειξης αυτής της μοναδικότητας.

4.α. Ποιοι είναι οι αγροτουρίστες

Οι αγροτουρίστες είναι συνήθως άτομα που έχουν ήδη γευθεί τους τουριστικούς προορισμούς με την μορφή του μαζικού τουρισμού και αναζητούν προορισμούς με πολιτιστική και φυσιολατρική υπόσταση που παράλληλα προσφέρουν την δυνατότητα για ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία. Αρνούνται τις παθητικές διακοπές και έχουν υψηλό οικονομικό αλλά και μορφωτικό επίπεδο και αυξημένη οικολογική συνείδηση,

πολυποίκιλα ενδιαφέροντα καθώς και διάθεση για μόρφωση και πολιτιστική προσέγγιση. Δεν παρασύρονται από τον μιμητισμό και τα πρότυπα της καταναλωτικής κοινωνίας και έχουν υψηλές απαιτήσεις ως προς την ποιότητα και το επίπεδο των υπηρεσιών που τους παρέχονται. Ξέρουν ακριβώς τι ζητάνε και δεν αρκούνται σε καταστάσεις που δεν τους ικανοποιούν.

Σε χώρες της Ευρώπης που ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών, αποτελεί έναν τρόπο ζωής ο οποίος απευθύνεται σε όλη την οικογένεια και διεκδικεί το ήμισυ των ετήσιων οικογενειακών διακοπών. Οι τουρίστες αυτοί συχνά εμπλουτίζουν την παραμονή τους στην ύπαιθρο με ποικίλες δραστηριότητες, τα λεγόμενα "σπορ κοντά στη φύση" ή "σπορ περιπέτειας".

Ένα ορμητικό ποτάμι μπορεί να είναι μια θαυμάσια ευκαιρία για την διοργάνωση αθλημάτων όπως το ράφτινγκ ή τα κανό. Τα περιπατικά μονοπάτια που διασχίζουν περιοχές της χώρας, προσφέρονται για πεζοπορία. Το trekking, η ορειβασία, το ποδήλατο ή η κατάβαση βουνού, η τοξοβολία, η ιππασία όλες οι μορφές δραστηριοτήτων, που συνδυάζουν τον τουρισμό περιπέτειας με την ενεργή συμμετοχή και δράση στη φύση, μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης αγροτουριστών.

Ιδιαίτερη θέση όμως κατέχουν στον αγροτουρισμό οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα πολιτιστικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά, γαστρονομικά στοιχεία της περιοχής.

Έτσι η αξιοποίηση για την δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε παλιά μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, οινοποιεία, τυροκομεία, εργαστήρια χειροτεχνίας, η συμμετοχή σε πανηγύρια και τοπικές γιορτές, στο μάζεμα της ελιάς ή του τρύγου, ακόμα και τα μαθήματα τοπικής κουζίνας, όλα μπορούν να προσδώσουν στον Αγροτουρισμό την ξεχωριστή τοπική ταυτότητα και να τον αναδείξουν σε μοναδικό προϊόν.

5. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΑ

Ποιο είναι το κοινό που επιλέγει τον αγροτουρισμό; Ποιες είναι οι προτιμήσεις και τα κίνητρα των ανθρώπων, που η διαμονή στη φύση και η επιστροφή σε έναν τρόπο ζωής πιο ήρεμο και παραδοσιακό τους συγκινεί τόσο ώστε, να αντιπροσωπεύουν ένα ολόκληρο τμήμα της αγοράς;

Οι αγροτουρίστες αναζητούν ξεκούραση, χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον, σε μια προσπάθεια να αποκοπούν προσωρινά από την αστική τους καθημερινότητα. Επιζητούν την επαφή με την φύση, προκειμένου να γνωρίσουν τόσο την αγροτική ζωή όσο και τους αγρότες, τους ντόπιους που θα τους μιλήσουν σε ένα διαφορετικό και άγνωστο για πολλούς από αυτούς τρόπο ζωής. Θέλουν να απολαύσουν την αυθεντικότητα της επαρχιακής ζωής, την ανεπιτήδευτη φιλοξενία, την καθαρότητα του τοπίου και την καθαριότητα του περιβάλλοντος, τα παραδοσιακά, σπιτικά εδέσματα, να γίνουν κοινωνοί σε μια ζωή που έχει να τους πει πολλά για το κοντινό παρελθόντος. Οι τουρίστες αυτοί θεωρούνται πολυταξιδεμένοι και έμπειροι. Είναι άτομα που έχουν ήδη γευθεί τους τουριστικούς προορισμούς με τη μορφή του μαζικού τουρισμού και κορεσμένοι από το συγκεκριμένο πρότυπο, αναζητούν στον προορισμό μια νέα διάσταση, εντρυφώντας στην πολιτιστική και φυσιολατρική του υπόσταση αλλά και στην δυνατότητα για ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία.

Οι αγροτουρίστες ανήκουν σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα. Σε χώρες της Ευρώπης που ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών, αποτελεί έναν τρόπο ζωής ο οποίος απευθύνεται σε όλη την οικογένεια και διεκδικεί το ήμισυ των ετησίων οικογενειακών διακοπών. Τα νεότερα άτομα είναι αυτά που προτιμούν να συνδυάζουν το πακέτο αγροτουρισμού με «σπορ περιπέτειας», ενώ οι μεγαλύτεροι με πιο ήπιες δραστηριότητες, με περιηγήσεις πολιτιστικού, θρησκευτικού, λαογραφικού κλπ. Περιεχομένου. Από τα σπουδαιότερα όμως χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα άτομα που επιλέγουν τον αγροτουρισμό είναι το υψηλό οικονομικό αλλά και μορφωτικό επίπεδο. Τα άτομα αυτά θεωρούνται ότι έχουν αυξημένη οικολογική συνείδηση, πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, διάθεση για μόρφωση και πολιτιστική προσέγγιση. Δεν παρασύρονται από τον μμητισμό και τα πρότυπα της καταναλωτικής κοινωνίας, είναι εκλεπτυσμένοι και με υψηλές απαιτήσεις ως προς την ποιότητα και το επίπεδο των υπηρεσιών που τους παρέχονται. Σε όλο τον κόσμο ο αγροτουρίστας θεωρείται ποιοτικός, υψηλών προδιαγραφών και σημαντικής αγοραστικής δύναμης. Ξέρει ακριβώς τι ζητάει και δεν αρκείται σε καταστάσεις που δεν τον ικανοποιούν. Μήπως οι προοπτικές που δίνει ο αγροτουρισμός, μπορούν να γίνουν μεταξύ άλλων, η διέξοδος που αναζητάει ο ελληνικός τουρισμός στην προσέλκυση επιλεκτικού και υψηλού επιπέδου τουρισμό;

6. ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

Για να κρατήσουμε τον κόσμο στην ύπαιθρο. Για να τονώσουμε την αγροτική ζωή, να ενισχύσουμε το οικονομικό εισόδημα. Για να σταματήσουν να ερημώνουν τα ορεινά χωριά και οι μειονεκτικές περιοχές της Ελλάδας, που για διάφορους λόγους δεν είχαν μέχρι πρόσφατα ευκαιρία ανάπτυξης και αξιοποίησης. Για να κρατήσουμε τους νέους στον τόπο τους και να δώσουμε διέξοδο από την ανεργία.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ανάπτυξη του αγροτουρισμού αποτελεί κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως απάντηση στα ζητήματα της πολυλειτουργικής γεωργίας, της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, του αιτήματος του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα της ζωής. Αυτό το μοντέλο ανάπτυξης που πολλοί «εταίροι» μας στην Ευρωπαϊκή οικογένεια έχουν υλοποιήσει εδώ και δεκαετίες στην Γαλλία, την Ιταλία, την Αυστρία, υπήρξε η απάντηση στην ερήμωση της περιφέρειας και στη μείωση του αγροτικού εισοδήματος. Σήμερα υπολογίζεται ότι το 70% των Αμερικανών, Αυστραλών, Αυστριακών και Γερμανών και όχι πολύ μικρότερο ποσοστό των κατοίκων των υπολοίπων χωρών του ΟΟΣΑ κάνουν σε ετήσια βάση αγροτουρισμό.

Με τον αγροτουρισμό, πετυχαίνουμε την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανακαίνιση σπιτιών και αρχοντικών που αφέθηκαν στο χρόνο. Μέσω του αγροτουρισμού προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά, η μοναδικότητα της κάθε περιοχής που χάνεται και διαβρώνεται. Σήμερα υπάρχουν περίπου 5000 ορεινές περιοχές που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο, είτε να εξαφανιστούν ολοκληρωτικά, λόγω της αραιοκατοίκησης που συνδέεται με τη μεγάλη ηλικία, είτε να αποκτήσουν ένα εντελώς νέο πληθυσμό που τυχαίνει να φτάσει εκεί σαν μετανάστης από κάποια άλλη χώρα, κινδυνεύοντας έτσι να καθεί ένα μεγάλο κομμάτι ιστορικής συνέχειας. Σε συνδυασμό με την ανάγκη να συγκροτήσουν τις δυναμικές τους, σε μια διαδικασία ευαισθητοποίησης και ανάστροφη πορείας δραστηριοποίησης των νέων ανθρώπων, ο αγροτουρισμός θα αποτελέσει το μεγάλο κίνητρο. Παράλληλα δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι, αποτελεί μια ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης, καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια αυτά παρ' όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.

Τώρα που τα σημάδια κορεσμού του κλασσικού μοντέλου τουρισμού έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανή και τα οφέλη άρχισαν να ισοσκελίζουν τα προβλήματα, είναι φανερό πως πρέπει να αναζητήσουμε νέες διεξόδους και μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης. Σήμερα αρχίζει να γίνεται συνείδηση ότι η ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα ο αγροτουρισμός, που χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία του σεβασμού στον άνθρωπο και στο περιβάλλον είναι η πλέον κατάλληλη μορφή τουρισμού που συμβάλει στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στην διαπαιδαγώγηση των πολιτών ως προς την ανεκτικότητα της οποίας διαφοράς τους και την προστασία των φυσικών πόρων της ηπείρου.

Η Ελλάδα δεν θα σταματήσει να είναι συνυφασμένη με τον μαζικό τουρισμό, αλλά όμως διαθέτει εξαιρετικούς και ποικίλους τουριστικούς πόρους που μπορούν να αξιοποιηθούν και να αναδείξουν ένα νέο εναλλακτικό πρόσωπο, ένα ήπιο τουριστικό μοντέλο, ένα ποιοτικό προϊόν προσανατολισμένο σε ένα εξίσου ποιοτικό τμήμα της αγοράς.

Ο αγροτουρισμός δεν είναι απλώς μια μορφή τουρισμού. Είναι μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα, ένα όραμα.

7. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Η εφαρμογή του αγροτουρισμού στην Ελλάδα δεν συνιστά μια οποιαδήποτε πολιτική ανάπτυξη. Είναι κυρίως, αλλιώςτικη προσέγγιση στο πλαίσιο της αγροτικής πολιτικής που έχει στο επίκεντρο της τον άνθρωπο της υπαίθρου. Σήμερα βρισκόμαστε σε καθοριστικό σημείο όσον αφορά στο μέλλον της αγροτικής υπαίθρου, της Περιφέρειας, της αγροτικής παραγωγής και των παραδοσιακών προϊόντων: εξίσου καθοριστική κρίνεται η σημερινή συγκυρία και για τη διάσωση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών της χώρας μας, των ηθών και εθίμων καθώς και των στοιχείων εκείνων που συνθέτουν το ιδιαίτερο μωσαϊκό της Ελλάδας.

Τα προβλήματα που μας οδηγούν στην εφαρμογή οριστικών λύσεων, όπως αυτή του αγροτουρισμού, είναι γνωστά σε όλους μας. Η ελληνική υπαίθρος, ιδιαίτερα οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές ερημώνουν. Οι νέοι φεύγουν, η ανεργία αυξάνεται, το αγροτικό εισόδημα μειώνεται, ενώ δεν διαφαίνεται κάποια διέξοδος. Ο αγροτουρισμός αποτελεί μία δοκιμασμένη και αναμφισβήτητα επιτυχημένη κατευθυντήρια πολιτική που απαντά στις προκλήσεις της πολυλειτουργικής γεωργίας καθώς και στα προβλήματα που αφορούν στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος, την περιφερειακή ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος, παράλληλα, αποτελεί μια απάντηση στο αίτημα του σύγχρονου ανθρώπου για ποιότητα ζωής.

Αυτό που «ανακαλύπτουμε» σήμερα εμείς ως λύση στο πρόβλημα της υπαίθρου, οι Ευρωπαίοι εταίροι μας το εφαρμόζουν με αξιοσημείωτη επιτυχία εδώ και τριάντα περίπου χρόνια. Η Ευρώπη ήδη δρέπει τα οφέλη του αγροτουρισμού και βρίσκεται στο επόμενο στάδιο, αυτό της εξέλιξης, της εξειδίκευσης και της τελειοποίησής του. Εμείς είμαστε ακόμα στην αρχή. Είναι, πλέον, δεδομένο οι αγροτικές επιδοτήσεις είχαν καλύψει επί σειρά ετών το κενό που είχε δημιουργηθεί εξαιτίας της έλλειψης δραστηριότητας, παραγωγής, ανανέωσης και εξέλιξης του αγρότη. Επαναπαυτήκαμε στις επιδοτήσεις, αδυνατώντας να κατευθύνουμε τον άνθρωπο της υπαίθρου, στις εφαρμογές της πολυλειτουργικής γεωργίας. Καθώς διαιωνίζουμε ως λαός ένα βασικό μας χαρακτηριστικό, δηλαδή να μην εφαρμόζουμε πολιτικές και δράσεις πρόληψης, αλλά, αντίθετα, να τρέχουμε να διορθώσουμε εκ των υστέρων τα κακώς κείμενα των πράξεων μας, δεν αντιμετωπίσαμε ποτέ την πρόκληση της ανάπτυξης, έτσι όπως την αντιμετώπισε - δραστικά, δίχως άλλο- η γειτονική μας Ευρώπη. Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μια διπλή πρόκληση σε δύο βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας, τον τουρισμό και την αγροτική οικονομία. Η Ελλάδα έχει ανάγκη τον ποιοτικό τουρισμό, που θα βασίζεται στις αρχές της αειφορείας, δημιουργώντας ένα παράλληλο αλλά εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν, το οποίο θα αναδεικνύει το ιδιαίτερο και αυθεντικό της πρόσωπο. Χρειάζεται να διασώσουμε την Περιφέρεια, να αναδείξουμε τα τοπικά προϊόντα και τα προϊόντα προέλευσης, την πολιτιστική μας κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμά μας, την παράδοση και τη μοναδικότητά μας.

Ο αγροτουρισμός μπορεί και πρέπει να προχωρήσει. Το απαιτούν οι περιστάσεις. Πρέπει να προχωρήσει ολιστικά και συντονισμένα, βάσει ενός θεσμικού πλαισίου, μιας εθνικής πολιτικής που θα ενεργοποιήσει τις δράσεις και τους τομείς που την απαρτίζουν . Πρέπει να προχωρήσει και να προχωρήσει σωστά!

Το Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού φιλοδοξεί να γίνει μοχλός ανάπτυξης αυτής της εφαρμογής, ο φορέας της κατευθυντήριας πολιτικής του. Για το ΕΛΛ.Κ.Α, ο αγροτουρισμός αφορά στον άνθρωπο της υπαίθρου. Μέσα από αυτόν θα πάρει σάρκα και οστά, μέσα από αυτόν θα δημιουργηθεί και σε αυτόν θα επιστρέψουν τα όποια οφέλη. Ο αγροτουρισμός δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι μια άναρχη ανάπτυξη της υπαίθρου. Είναι μια ευκαιρία όλων μας για την αναγέννησή της.

8. ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΥΧΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Η εγκατάλειψη, η κακή συντήρηση των κτισμάτων, οι αντιαισθητικές κατασκευές, καθώς και η αποτυχημένη προσπάθεια αναβίωσης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής είναι τα στοιχεία που παρατηρούνται σε πολλούς οικισμούς της χώρας. Η εικόνα αυτή μπορεί να αλλάξει μόνο αν τα αξιόλογα αρχιτεκτονικά σύνολα, οι σημαντικοί οικισμοί, χαρακτηριστούν παραδοσιακοί.

1. ΠΟΙΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΕΧΟΥΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ;

Σε κάθε περιφέρεια της Ελλάδας υπάρχουν παραδοσιακοί οικισμοί. Μέχρι σήμερα παραδοσιακοί οικισμοί έχουν χαρακτηριστεί 843 οικισμοί. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται οι ακόλουθοι: Πάπιγκο Ζαγορίου, Οίτυλο, Οία, Παροικία, Ύδρα, Δελφοί, Γαλαξίδι, Κέρκυρα, Καρπενήσι και Μυτιλήνη. Εντός των οικισμών αυτών υπάρχουν και τα λεγόμενα «ιστορικά κέντρα» που καταδεικνύουν περιοχές με σπουδαία ιστορική κληρονομιά.

2. ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ;

Προκειμένου να προστατευτεί το πολιτιστικό περιβάλλον και να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (πολεοδομικά, αισθητικά, ιστορικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά) ορισμένων οικισμών- γεγονός που συμβάλλει στην ανάπτυξη του τουρισμού, η πολιτεία έκρινε απαραίτητο να θεσπίσει ένα νομικό πλαίσιο. Έτσι, στο άρθρο 24 του Συντάγματος της Ελλάδας καθορίζεται ότι το κράτος έχει την υποχρέωση να προστατεύει το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

3. ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ;

«Παραδοσιακός» είναι ο οικισμός που προστατεύει βάσει ειδικών μέτρων, τα οποία λαμβάνονται για τη διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, που εμπεριέχουν τεκμήρια της ιστορικής του ταυτότητας ή παράδοσης. Σύμφωνα λοιπόν με αυτό το πλαίσιο προστασίας, το ΥΠΕΧΩΔΕ καθορίζει «ειδικούς όρους δόμησης και χρήσης». Κατά συνέπεια, επιβάλλονται περιορισμοί όσον αφορά στα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή των νέων κτιρίων. Με αυτούς εξασφαλίζεται η αρμονική συνύπαρξη των καινούριων οικοδομημάτων με τα παραδοσιακά και με το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον.

4. ΣΕ ΤΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΕΝΑΣ ΟΠΟΙΣΔΗΠΟΤΕ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ;

Οι παραδοσιακοί οικισμοί έχουν ορισμένα ιδιαίτερα γνωρίσματα, πολεοδομικά, αισθητικά, ιστορικά, λαογραφικά ή αρχιτεκτονικά, τα οποία προστατεύονται δια νόμου. Η διαφύλαξη όμως της παράδοσης δεν σημαίνει ότι οι συγκεκριμένοι οικισμοί είναι αποκομμένοι από την εξέλιξη. Τα παραδοσιακά καταλύματα, για παράδειγμα, έχουν όλες τις σύγχρονες ανέσεις, αρκεί να μην αλλοιώνεται ο χαρακτήρας τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε αυτό το είδος των οικισμών η ανέργεση νέων κτιρίων και η συντήρηση των υπαρχόντων έχουν μεγαλύτερο κόστος, διότι, σύμφωνα με τους όρους δόμησης επιβάλλεται να χρησιμοποιηθούν συγκεκριμένα υλικά. Το ξύλο, π.χ., και η πέτρα είναι ακριβότερα από το αλουμίνιο ή το μπετόν που χρησιμοποιούνται σε οικισμούς που δεν θεωρούνται παραδοσιακοί οικισμοί. Ωστόσο μερικές φορές οι αρχές κάποιας περιοχής- π.χ., ο δήμαρχος- ενδέχεται, αναλογιζόμενες το πολιτικό κόστος, να προτιμήσουν να μη χαρακτηριστεί ένας οικισμός παραδοσιακός.

5. ΠΟΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ ΕΝΑΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ;

Ένας οικισμός μπορεί να χαρακτηριστεί παραδοσιακός μόνο με Προεδρικό Διάταγμα. Αυτό εκδίδεται έπειτα από πρόταση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ ή κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού η οποία βασίζεται σε αιτιολογημένη έκθεση της αρμόδιας υπηρεσίας του υπουργείου. Στην έκθεση αυτή αναφέρονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε οικισμού (πολεοδομικά, αισθητικά, ιστορικά, λαογραφικά ή αρχιτεκτονικά στοιχεία), βάσει των οποίων αιτιολογείται ο χαρακτηρισμός του. Μια τέτοια έκθεση είναι δυνατόν να αποσταλεί και από ένα δήμο και κατόπιν να εξεταστεί από το Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών του ΥΠΕΧΩΔΕ.

6. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ ΕΝΑΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ;

Τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία εξετάζεται κάποιος οικισμός προκειμένου να χαρακτηριστεί παραδοσιακός αφορούν στην αρχιτεκτονική, στην ιστορία, στην αισθητική και στο περιβάλλον. Αυτά διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή και είναι συνάρτηση της κληρονομιάς και της ιστορίας της Ένας οικισμός χαρακτηρίζεται παραδοσιακός εφόσον παρουσιάζει μια ενιαία εικόνα ή ένα ενιαίο αρχιτεκτονικό ύφος, δεν είναι δηλαδή αρκετό να υπάρχουν μόνο λίγο ιστορικά κτίρια ή ορισμένα αξιόλογα στοιχεία. Αυτά άλλωστε μπορούν μεμονωμένα να θεωρηθούν διατηρητέα.

7. ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΩΣ «ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ» ;

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού του 2000, αρμόδιοι φορείς είναι:

- Το ΥΠΕΧΩΔΕ Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών Αμαλιάδος 17, Αθήνα, τηλ. 210 6437266
- Για τις Περιφέρειες Μακεδονίας - Θράκης αρμόδιο είναι το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης Διεύθυνση Πολιτισμού - Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς Διοικητήριο - Θεσσαλονίκης, τηλ. 2310 287320/ 275406
- Για τις Περιφέρειες των νησιών του Αιγαίου (Β. Αιγαίο, Κυκλάδες) αρμόδιο είναι: Το υπουργείο Αιγαίου Διεύθυνση Περιφερειακής Ανάπτυξης Μικράς Ασίας 2, Μυτιλήνη, τηλ. 22510 46820.
- Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το υπουργείο Πολιτισμού έχει την αρμοδιότητα να χαρακτηρίσει κτίρια ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία ή έργα τέχνης που χρήζουν ειδικής κρατικής προστασίας.

9. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ

Ως πότε θα στρέφουμε την πλάτη στην κληρονομιά μας; Ένα μεγάλο, κρίσιμο κεφάλαιο - που έχει δυναμική σχέση και εφαρμογή στον αγροτουρισμό- παραμένει έρμαιο της φθοράς του χρόνου ή της κερδοσκοπικής κακοποίησης: η διάσωση, η διατήρηση, η αξιοποίηση και η προβολή των πολυάριθμων παραδοσιακών μας οικισμών δεν αντιμετωπίζονται ανάλογα με τη σημασία που έχουν. Μέσα σε ένα χρόνο - το 1978- χαρακτηρίστηκαν «μονοκονδύλια» 400 παραδοσιακοί οικισμοί. Μέσα στην επόμενη 25ετία, ακολούθησαν μόλις άλλοι τόσοι. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, η αναστήλωση έγινε με λάθος αισθητική και λάθος κίνητρα. Ωστόσο, σε όσους παραδοσιακούς οικισμούς η αισθητική αναβίωση έγινε σωστά, δημιούργησε τουριστικό ενδιαφέρον και συνέβαλε στη

διαμόρφωση ενός ξεχωριστού προϊόντος, που αναζωογόνησε την ευρύτερη περιοχή γύρω από τους οικισμούς- όπως, για παράδειγμα, στη Μονεμβασία, στα Ζαγόρια, στα χωριά του Κάμπου της Χίου.

Εξάλλου, ένας παραδοσιακός οικισμός αποτελεί προνομιακό πόλο χρηματοδοτικών κινήτρων για επενδύσεις, δανειοδοτήσεις, χαμηλότερα επιτόκια, επιλεξιμότητα, ενώ προσελκύει και προγράμματα χρηματοδότησης από δημόσιους φορείς - όπως ο ΕΟΤ-, ευρωπαϊκά προγράμματα, αναπτυξιακούς νόμους κ.α. Η αγάπη, η φροντίδα και η κινητοποίηση για τη διατήρηση και την αξιοποίηση των παραδοσιακών μας οικισμών είναι ένα έργο ευθύνης για όλους μας. Μας προσφέρουν μια μεγάλη ευκαιρία να αναπτύξουμε τον τόπο και να προβάλλουμε την παράδοσή του, προσελκύοντας επισκέπτες υψηλού μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου και αναδεικνύοντας νέους ελληνικούς προορισμούς. Με δημιουργική και όχι αρπακτική νοοτροπία. Με σεβασμό για τον τόπο και την ιστορία του. Η αναστήλωση και η αξιοποίηση ενός παραδοσιακού οικισμού αντανακλούν, εντέλει, την ποιότητα του σύγχρονου πολιτισμού μας...

Απαιτείται, λοιπόν, πρώτιστα, η ευαισθητοποίηση της Πολιτείας. Η ευθύνη όμως για τους παραδοσιακούς οικισμούς πρέπει να περιέλθει στα χέρια των τοπικών φορέων, αλλά μέσα σε ένα πλαίσιο αυστηρών πολεοδομικών νομοθεσιών και διατάξεων που θα επεμβαίνουν δραστικά και χωρίς εκπτώσεις, προκειμένου να περιφρουρήσουν αυτό που, πολύ απλά, ανήκει σε όλους μας ως παράδοση και ιστορική κληρονομιά. Η ιδιωτική πρωτοβουλία, στο βαθμό που διαπνέεται από πραγματικό μεράκι και όχι από τη στενή επιδίωξη του κέρδους, μπορεί να συνεργαστεί και να εισφέρει στη δημιουργική προσπάθεια της τοπικής αυτοδιοίκησης. Κάθε παραδοσιακός οικισμός μπορεί να αποτελέσει έναν πυρήνα «διαφορετικού» τουρισμού και ανάπτυξης. Είναι, εξάλλου, κρίμα να καταδικάζουμε στην εγκατάλειψη και τη φθορά τα πιο ζωντανά κομμάτια της νεότερης ιστορίας και παράδοσής μας- κομμάτια της ψυχής μας!

10. Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΝΕΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Εξετάζοντας τον αγροτουρισμό ως οικονομικό φαινόμενο, οφείλουμε να δώσουμε τη δέουσα σημασία στη συνεισφορά του στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ειδικοτήτων. Στην Ελλάδα η ανεργία είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Ο αγροτουρισμός είναι αυτός που δίνει διέξοδο στην παραμελημένη ελληνική περιφέρεια. Όταν αναφερόμαστε σε αυτόν, μιλάμε εξ ορισμού για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη μιας περιοχής και όχι για μεμονωμένες και σποραδικές περιπτώσεις αγροτουριστικών επιχειρήσεων. Θα ήταν λοιπόν πραγματικά ελπιδοφόρο αν μπορούσε η ελληνική κοινωνία να αντιληφθεί το μέγεθος των εργασιακών ευκαιριών που αναδεικνύονται. Στην Γαλλία για παράδειγμα, όπου ο αγροτουρισμός αναπτύχθηκε από τη δεκαετία του '50, υπάρχουν 180 χιλιάδες χλμ. «περιπάτων» για τους οποίους εργάζεται ένας μεγάλος αριθμός ειδικοτήτων. Έτσι, υπάρχουν αυτοί που τους χαράζουν, αλλά και όλοι όσοι εργάζονται στην τεχνική υποδομή και

στην κατασκευή διευκολύνσεων για το κοινό, όπως εξειδικευμένοι ξεναγοί, οδηγοί εθνικών δρυμών, ειδικοί επιστήμονες (βοτανολόγοι, γεωπόνοι, κα.) τοπογράφοι, ιδιοκτήτες καταστημάτων (αναψυκτηρίων κλπ.).

Ας φανταστούμε κάτι αντίστοιχο στην Ελλάδα. Ας αναλογιστούμε πόσες ειδικότητες θα μπορούσε να αξιοποιήσει ο πολιτιστικός τουρισμός ο οποίος συνδέεται άμεσα με τον αγροτουρισμό: ξεναγούς ειδικευμένους στη λαογραφία, προσωπικό μουσείων, λαογράφους, αρχαιολόγους, αρχιτέκτονες. Η ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας έχει ανάγκη από καλλιεργητές- παραγωγούς των τοπικών προϊόντων, από μαγείρους που θα προβάλουν τις τοπικές συνταγές, από οινολόγους, οινοποιούς, συσκευαστές των προϊόντων που θα πωλούνται στους επισκέπτες, ακόμη και από συγγραφείς βιβλίων με τοπικές συνταγές.

Οι αθλητικές δραστηριότητες, όπως το ράφτινγκ, η ορειβασία, η ιππασία, χρειάζονται τους κατάλληλους εκπαιδευτές. Ακόμη και κλασικές ειδικότητες που σήμερα δυσκολευόμαστε να συνδέσουμε με τον αγροτουρισμό, μπορούν να αποκτήσουν νέες διαστάσεις. Εκατομμύρια εξειδικευμένων εντύπων τυπώνονται κάθε χρόνο και γι' αυτό χρειάζονται τυπογράφοι, μακετίστες, γραφίστες κ.α. Παράλληλα, εικαστικοί καλλιτέχνες, ηθοποιοί, φιλόλογοι μπορούν να δημιουργήσουν κέντρα αγροτουρισμού με μαθήματα τέχνης, ζωγραφικής, φωνητικής, αρχαίων ελληνικών, μυθολογίας, λαϊκών χορών κ.α. Ψυχολόγοι μπορούν να οργανώσουν κέντρα χαλάρωσης, αυτοσυγκέντρωσης κ.α. Αισθητικοί ή ομοιοπαθητικοί μπορούν να προσφέρουν αρωματοθεραπεία και εναλλακτικές θεραπείες.

Ο αγροτουρισμός είναι ένας εναλλακτικός τρόπος ζωής που δημιουργεί νέα επαγγέλματα ενώ παράλληλα αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής. Προκειμένου όλα αυτά να γίνουν πράξη, χρειάζονται εκπαίδευση και επιμόρφωση. Το ΕΛΛΚΑ (Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού) από τον Ιανουάριο του 2003, έχει μελετήσει τα εκπαιδευτικά προγράμματα άλλων χωρών, ώστε να οργανωθεί η αγροτουριστική εκπαίδευση κατά κλάδο, δραστηριότητα και ειδικότητα, προωθώντας στο μέγιστο βαθμό την κατά τόπους εφαρμογή της.

11. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

Για μια οργανωμένη και υψηλής ποιότητα παροχής υπηρεσιών αγροτουρισμού. Χρειάζεται ορθά καταρτισμένο και εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Δείτε παρακάτω τους φορείς που παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα.

Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης & Απασχόλησης «ΔΗΜΗΤΡΑ», εποπτευόμενος από το υπουργείο Γεωργίας.

Το είδος του προγράμματος αυτού παρέχει:

Σύγχρονη εκπαίδευση και κατάρτιση αγροτών με κατεύθυνση τον αγροτουρισμό ανάλογα με το μορφωτικό τους επίπεδο και την επαγγελματική τους εμπειρία.

Στόχος του προγράμματος είναι η χορήγηση του Πράσινου Πιστοποιητικού. Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων στην κατεύθυνση του αγροτουρισμού.

Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι απασχολούμενοι στον αγροτικό χώρο και όλοι όσοι ενδιαφέρονται να εισέλθουν στον αγροτικό χώρο.

11.α. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Προκαταρκτικά

1. Υφιστάμενη κατάσταση: Πρίν εμπλακεί κάποιος με μια καινούργια δραστηριότητα πρέπει να μελετήσει τα περιθώρια ανάπτυξης της κύριας δραστηριότητας του. Η ενασχόληση με μια δραστηριότητα συμπληρωματική της παλιάς, μπορεί να καταλήξει στο σημείο που να μην είναι δυνατή η αξιοποίηση ούτε της μιας, ούτε της άλλης.

2. Καθορισμός αντικειμενικών σκοπών: Να απαντηθούν μια σειρά από ερωτήματα που έχουν να κάνουν με τις επιδιώξεις εκείνου που θέλει να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό (χρήματα, αξιοποίηση κάποιας κληρονομιάς, ικανοποίηση ανάγκης για επικοινωνία, ανεξαρτησία κλπ). Η επιλογή πρέπει να γίνει με βάση τους αντικειμενικούς σκοπούς που τέθηκαν εξαρχής, σε σχέση πάντα με τις δυνατότητές του.

Εάν επιλεγεί ο Αγροτικός Τουρισμός

1. Ανάλυση περιβάλλοντος: Γνώση των διαθέσιμων τουριστικών πόρων, του επιπέδου τουριστικής ανάπτυξης και των δυνατοτήτων της ευρύτερης περιοχής. Για παράδειγμα η γνώση του αριθμού και του τόπου των καταλυμάτων, των τόπων εστίασης και των ιδιοτεροτήτων τους, οι ελλείψεις ή η υπερβολική συγκέντρωσή τους.

2. Ανάλυση πιθανής αγοράς: Ανταπόκριση στη ζήτηση, δηλαδή να προτείνουμε στον τουρίστα αυτό που ζητάει. Η καλή γνώση της πολιτείας και των απαιτήσεών της, δίνει πολύ χρήσιμα συμπεράσματα. Φυσικά να μη ξεχνάμε ότι η ζήτηση εξελίσσεται και πρέπει συνεχώς να προσαρμοζόμαστε προς αυτή.

Αναζήτηση

1. Ισορροπία ανθρώπινη: Δηλαδή ισορροπία μεταξύ των επιθυμιών και των δυνατοτήτων. Αναφορικά με τις επιθυμίες απαραίτητη προϋπόθεση είναι να

αρέσει σε αυτόν που θα επενδύσει στον αγροτουρισμό (αλλά και στην οικογενειά του) να υποδέχεται και να φιλοξενεί ξένους. Σχετικά με τις ικανότητες, αυτές μπορεί και να τις αποκτήσει παρακολουθώντας επιμορφωτικά σεμινάρια και προγράμματα εκπαίδευσης.

2. Ισορροπία εργασίας: Είναι αναγκαίο να βρεθεί το σημείο ισορροπίας μεταξύ του απαιτητικού για την επένδυση και του διαθέσιμου χρόνου.

3. Οικονομική ισορροπία: Πρέπει να ερευνηθεί αν η επένδυση καλύπτει τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες του επενδυτή, να γίνει δηλαδή οικονομική μελέτη της αποδοτικότητας της επένδυσης.

Τέλος, να εξεταστεί αν η οικονομική κατάσταση επιτρέπει στον επενδυτή να επενδύσει τη στιγμή αυτή, καθώς και να στηρίξει τη νέα επένδυση μέχρι αυτή να αρχίσει να αποδίδει.

11.Β. ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ

Μεγάλο είναι το ενδιαφέρον σε όλη την Ελλάδα και περισσότερο στο Ν. Αττικής για την δημιουργία Αγροτουριστικών επιχειρήσεων. Για τον λόγο αυτό, η Αγροτουριστική ΑΕ δημιούργησε στους κόλπους της τον Ιανουάριο του 2006 τον Τομέα Εξυπηρέτησης Επενδυτών, με σκοπό να καλύψει τις ανάγκες προώθησης και υποστήριξης των επενδύσεων σε όλη την Ελλάδα στον χώρο του αγροτουρισμού, με κύριους άξονες την έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωση της στοχευόμενης αγοράς και την παροχή υψηλού επιπέδου συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Οι κύριες υπηρεσίες που προσφέρει ο Τομέας είναι οι εξής:

- Πληροφορεί και εμπυχώνει το ευρύ κοινό για τις δυνητικές επενδυτικές ευκαιρίες σε θέματα αγροτουρισμού.

- Ενημερώνει τους δυνητικούς επενδυτές για τα προγράμματα ενίσχυσης των αγροτουριστικών επενδύσεων στη χώρα.
- Συμβουλεύει τους υποψήφιους επενδυτές και τους προσανατολίζει στις καλύτερες επενδυτικές ευκαιρίες.
- Αναλαμβάνει υπηρεσίες συμβούλου για την υποστήριξη των επενδυτών στην φάση της υλοποίησης των επενδυτικών τους σχεδίων.

Από τον Ιανουάριο του 2005 μέχρι και σήμερα έχουν απευθυνθεί στην Αγροτουριστική 800 περίπου ενδιαφερόμενοι - υποψήφιοι επενδυτές, οι οποίοι καλύπτουν γεωγραφικά όλη την επικράτεια, με έμφαση όμως στις περιφέρειες Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας και στο Νομό Αττικής.

Στόχος της Αγροτουριστικής αποτελεί η εξυπηρέτηση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού περιπτώσεων. Με μια πρόχειρη εκτίμηση αναμένεται ότι μέχρι το τέλος του παρόντος έτους ο αριθμός των εξυπηρετούμενων θα φτάσει τα 1000 άτομα. Από αυτούς εκτιμάται ότι περίπου το 7-8% έχει την δυνατότητα να προχωρήσει το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα στην υλοποίηση κάποιας επένδυσης. Το υπόλοιπο 92-93% ζητά γενικά πληροφορίες σχετικά με τον αγροτουρισμό και ενδεχομένως στο μέλλον να προχωρήσει στην υλοποίηση κάποιας επένδυσης.

Αρκετά έργα αυτή την στιγμή βρίσκονται σε εξέλιξη με την συνδρομή της Αγροτουριστικής ΑΕ. Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την μετατροπή δύο παλαιών πύργων στην περιοχή του Μαραθώνα σε παραδοσιακούς Ξενώνες, την μετατροπή δύο ετοιμόρροπων κτισμάτων σε ενοικιαζόμενες πολυτελείς κατοικίες στην περιοχή της Βουλιαγμένης, την ανασύλωση παλαιών κτισμάτων και την μετατροπή τους σε χώρους φιλοξενίας και εστίασης στον Κάλαμο Αττικής.

11.Β.1. ΕΙΔΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Αλλαγές στις χρήσεις γης καθώς και στα κίνητρα της αναπτυξιακής νομοθεσίας προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο για τον Τουρισμό που καταρτίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ σε συνεργασία με το υπουργείο Τουρισμού και το οποίο θα είναι έτοιμο τον Μάιο. Το Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο θα κατηγοριοποιεί τις διάφορες περιοχές με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες ανάπτυξης και τα προβλήματα που παρουσιάζουν, δημιουργώντας τη βάση για έναν οργανωμένο σχεδιασμό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος που θα γίνεται σε συνολικό αλλά και παράλληλα σε τοπικό επίπεδο, με ταυτόχρονη αναπροσαρμογή των δεδομένων της αναπτυξιακής, της χωροταξικής και της πολεοδομικής νομοθεσίας. Σύμφωνα με το σχεδιασμό, οι γενικές κατευθύνσεις κατά κατηγορία προορισμού προβλέπουν τα εξής:

- 1) **Όριμοι τουριστικοί προορισμοί (Αθήνα (Βουλιαγμένη, Σούνιο, Νησιά Αργοσαρωνικού) :** Προβλέπονται εδώ ειδικές δράσεις για την ανάδειξη των αναξιοποίητων περιοχών και την ένταξή τους στο τουριστικό προϊόν. Οι ιδιωτικές επενδύσεις θα προσανατολίζονται μέσω κινήτρων στη συμπλήρωση των υποδομών σε καταλύματα, με

τη δημιουργία μονάδων μεσαίας ή μεγάλης δυναμικότητας σε κατάλληλες θέσεις, συνεκτιμώντας ανάλογα και τις αντοχές των συγκεκριμένων περιοχών.

- 2) **Ορεινές και δυσπρόσιτες περιοχές/Οικολογικά ευαίσθητες περιοχές:** Η αξιοποίηση των πλούσιων φυσικών και ανθρώπινων πόρων που διαθέτουν πολλές περιοχές της χώρας οι οποίες ανήκουν στη συγκεκριμένη κατηγορία θα γίνει με την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού που προσφέρονται για τη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως αγροτουρισμός, περιηγητικός και περιπατητικός τουρισμός, πολιτιστικός και οικολογικός τουρισμός. Για τη βελτίωση και την ανάδειξη του αγροτικού χαρακτήρα θα προωθούνται παράλληλα σε τοπική βάση προγράμματα για τη συντήρηση παλιών μονοπατιών, παραδοσιακών εγκαταστάσεων και τη δημιουργία αγροτικών μουσείων, αλλά και προγράμματα στήριξης δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον. Ως συμβατές δραστηριότητες που ταιριάζουν στις συγκεκριμένες περιοχές και μπορούν να αναπτυχθούν παράλληλα με τις ήπιες μορφές τουρισμού θεωρούνται η βιολογική γεωργία, η παραδοσιακή χειροτεχνία-οικοτεχνία και η μεταποίηση προϊόντων του αγροτικού τομέα.

Τουρισμός ειδικού ενδιαφέροντος: Περιλαμβάνονται οι ειδικές μορφές τουρισμού όπως ο πολιτιστικός τουρισμός, ο συνεδριακός, ο ιαματικός. Για τον πολιτιστικό τουρισμό προβλέπεται η ένταξη των κάθε είδους πολιτιστικών στοιχείων (αρχαιολογικών χώρων, μεμονωμένων μνημείων και παραδοσιακών οικισμών) σε πολιτιστικές διαδρομές ή σε «κλασικά» τουριστικά προγράμματα με χαρακτήρα αναψυχής. Όσον αφορά τον συνεδριακό τουρισμό, προβλέπεται η δημιουργία συνεδριακών κέντρων και εκτός των βασικών τουριστικών προορισμών, σε μικρότερα αστικά κέντρα, για την κάλυψη μικρών ή μεσαίων συνεδριακών εκδηλώσεων, ενδεχομένως σε συνδυασμό και με άλλες μορφές τουρισμού (ήπιος, φυσιολατρικός κ.ά.). Στην περίπτωση του ιαματικού τουρισμού, ο σχεδιασμός θα κινείται στα διεθνή πρότυπα ανάπτυξης των ιαματικών πηγών, τα οποία «βλέπουν» την αξιοποίηση των πηγών μέσα από τη συνολική ανάπτυξη της ενδοχώρας, με στήριξη των κατάλληλων μορφών επιχειρηματικών σχεδίων, αλλά και παρεμβάσεις στο ασφαλιστικό πεδίο με στόχο την προσέλκυση Ελλήνων και ξένων.

Προσαρμογές θα απαιτηθούν στην περίπτωση των χρήσεων γης και των διαδικασιών έγκρισης επενδυτικών σχεδίων, καθώς επίσης και σε ορισμένες υπερβολικές προβλέψεις, π.χ. στην περίπτωση των γηπέδων γκολφ ή στη χωροθέτηση ειδικών τουριστικών υποδομών, όπως είναι τα συνεδριακά κέντρα στις επιτρεπόμενες ζώνες των προστατευόμενων περιοχών.

12. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο αγροτουρισμός για να αναπτυχθεί πρέπει εμείς οι ίδιοι να ξεφύγουμε από τη λογική των αποσπασματικών προσπαθειών και των μεμονωμένων

πρωτοβουλιών που ίσχυε μέχρι πρόσφατα, απαιτείται ένα συνολικό σχέδιο αγροτουριστικής ανάπτυξης για κάθε νόμο, και συνδυασμένες παρεμβάσεις για την υλοποίησή του, που θα προέλθουν από τη συνεργασία της Πολιτείας, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των τοπικών φορέων. Χρειάζεται ακόμα ένα ξεκάθαρο θεσμικό πλαίσιο, καθώς και η αξιοποίηση των υφιστάμενων Ευρωπαϊκών κονδυλίων, με τα οποία μπορούν να γίνουν θαύματα - εφ' όσον διατεθούν σωστά.

Τους παραπάνω στόχους υπηρετεί η επικείμενη ίδρυση του Οργανισμού Ελληνικού Αγροτουρισμού - Τουρισμού Υπαίθρου, ο οποίος λειτουργεί ως το θεσμικό κέντρο σχεδιασμού που έλειπε απ' τη χώρα μας. Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι η ανυπαρξία, μέχρι σήμερα, ενός τέτοιου θεσμικού πλαισίου και κεντρικού οργάνου είχε ως αποτέλεσμα να μείνουν αναξιοποίητα ευρωπαϊκά κονδύλια είτε να γίνουν άστοχες και αντιπαραγωγικές τελικά επενδύσεις.

12.α. Με τη δημιουργία του Οργανισμού Ελληνικού Τουρισμού Υπαίθρου - Αγροτουρισμού αρχίζει να καλύπτεται ένα μεγάλο κενό και θα λειτουργεί ως το θεσμικό κέντρο σχεδιασμού που έλειπε απ' τη χώρα μας και ειδικότερα στο Ν. Αττικής. Έτσι στόχος είναι:

- Να σχεδιάζει και να υλοποιεί προγράμματα προβολής των ήπιων, εναλλακτικών μορφών τουρισμού της υπαίθρου της χώρας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.
- Να προτείνει δράσεις για την προώθηση του τουρισμού της υπαίθρου σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και να συνεργάζεται μαζί τους για την υλοποίησή του.
- Να συνεργάζεται με τις οργανώσεις των τουριστικών επιχειρήσεων, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τους Οργανισμούς του Δημοσίου για την επεξεργασία, σχεδίαση και εφαρμογή προγραμμάτων διαφημιστικής προβολής σύγχρονων μορφών τουρισμού της υπαίθρου και αγροτουριστικών προορισμών της χώρας.
- Να εκπονεί και να εισηγείται τις προδιαγραφές των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις μορφές τουρισμού, να τις πιστοποιεί και να ασκεί και τον έλεγχο για την τήρηση των προδιαγραφών.
- Να στηρίζει τις προσπάθειες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του αγροτουρισμού και των άλλων μορφών που είναι συναφείς με τον αγροτουρισμό.
- Να μελετά, να εισηγείται και να εκτελεί έργα ολοκληρωμένης αγροτουριστικής ανάπτυξης και υποδομής, τα οποία χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους ή πόρους Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ή χωρίς συνεργασία άλλων φορέων. Να παρέχει πληροφόρηση, επιμόρφωση και συμβουλευτική

στήριξη στους παράγοντες της τουριστικής αγοράς, τους επενδυτές και τους εργαζόμενους τον τομέα του εναλλακτικού τουρισμού της υπαίθρου.

12.Β. LEADER+ : Αφορά την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υπαίθρου

Η LEADER+ είναι μία πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχει ως βασικό σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου και την προσέλκυση των νέων, μέσω της υλοποίησης πλέγματος δράσεων που ικανοποιούν προτεραιότητες (εθνικές και κοινοτικές) όπως, απασχόληση, ισότητα, προστασία του περιβάλλοντος κλπ.

Παρά το γεγονός, ότι το LEADER+ διατηρεί το περιεχόμενο των προηγούμενων εφαρμογών, LEADER I και LEADER II, υπάρχει, ωστόσο, μια σημαντική διαφοροποίηση. Το LEADER+ επιδιώκει καινοτόμες δράσεις, οι οποίες επιτυγχάνονται με:

- Την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενσωματώνουν τις τοπικές ιδιομορφίες.
- Την εφαρμογή νέων μεθόδων που αξιοποιούν τόσο το ανθρώπινο δυναμικό όσο και τους φυσικούς και χρηματοδοτικούς πόρους της περιοχής.
- Τη διασύνδεση έργων/δράσεων ή και επιχειρήσεων όλων των τομέων της οικονομίας, οι οποίοι κατά παράδοση είναι ανεξάρτητοι.
- Την υιοθέτηση πρωτότυπων μορφών οργάνωσης και συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας LEADER+ ξεκίνησε μία προσπάθεια δημιουργίας διαχειριστικών σχεδίων αειφορικής ανάπτυξης για τις περιοχές εφαρμογής της. Οι φυσικές ιδιαιτερότητες των περιοχών δίνουν την ευκαιρία ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός, οι οποίοι προσφέρουν την δυνατότητα αύξησης του μέσου οικογενειακού εισοδήματος καθώς και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής μέσω της παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Τα προγράμματα ενθαρρύνουν την δικτύωση και συνεργασία μεταξύ φορέων ενώ η συνολική υλοποίηση βασίζεται στην αειφόρο διαχείριση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων.

Οι Αγροτουριστικές δράσεις στο πλαίσιο LEADER μπορούν να περιλαμβάνουν:

- Δημιουργία-ολοκλήρωση αγροτουριστικών καταλυμάτων
- Κέντρα εστίασης και αναψυχής
- Εναλλακτικές μορφές τουρισμού-οικοτουρισμός
- Εναλλακτικές μορφές τουρισμού-ιππικός τουρισμός
- Εναλλακτικές μορφές τουρισμού-ορεινός τουρισμός
- Προβολή-προώθηση τουρισμού
- Μουσεία αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς

Η πρωτοβουλία LEADER+ εφαρμόζεται στις χώρες Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία.

Στην Ελλάδα εφαρμόζεται σε ορεινές περιοχές (στην Πάρνηθα(Ν. Αττικής)), χαρακτηρισμένες σύμφωνα με τον εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατάλογο των ορεινών, μειονεκτικών και με ειδικά προβλήματα περιοχών και νησιώτικες περιοχές (Πόρος, Αγκίστρι), στις οποίες παρουσιάζεται η εντονότερη κοινωνικοοικονομική υστέρηση.

Ωστόσο, σε αιτιολογημένες περιπτώσεις και εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις (γεωγραφική γειτνίαση, ύπαρξη προβλημάτων αλλά παράλληλα αναπτυξιακών προοπτικών κλπ), περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα και μειονεκτικές περιοχές καθώς και περιοχές NATURA 2000.

13. ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER PLUS ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Τίτλος του τοπικού προγράμματος Leader plus αποτέλεσε η «Γεύση ζωής, από τα χωριά της Θεσσαλονίκης», ενώ ως περιοχή παρέμβασης επιλέχθηκαν τα παρακάτω δημοτικά διαμερίσματα.

Η έκταση της περιοχής LEADER+ είναι 2.089 km² και ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης είναι 60.770 κάτοικοι. Η περιοχή παρέμβασης έχει μέση πυκνότητα πληθυσμού 29,36 κατοίκους/km².

Επισημαίνεται ότι η περιοχή παρέμβασης του τοπικού Προγράμματος συμπεριλαμβάνει και τμήματα περιοχών εφαρμογής Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων του ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας.

Στην περιοχή παρέμβασης έχουν καθορισθεί, με βάση τα χαρακτηριστικά των οικισμών, τις υφιστάμενες μονάδες αγροτικού τουρισμού, το φυσικό περιβάλλον και την ύπαρξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, 3 τουριστικές διαδρομές, οι οποίες είναι:

Πρώτη Διαδρομή: Λευκοχώρι-Μαυροράχη-Λαχανάς-Βερτίσκοκ-Όσσα-Κρουονέρι-Σοχός-Ασκός-Μαυρούδα-Σκεπαστό-Στεφανινά-Αρέθουσα-Ασπροβάλα

Δεύτερη Διαδρομή: Νότια της Λίμνης Κορώνειας (Αγ. Βασίλειος - Αρδαμέρι-Λαγκαδίκια - Περιστερώνα - Απολλωνία - Ν.Μάδυτος - Α. Σταυρός και Βόρεια-Νότια της Λίμνης Βόλβης (Σχολάρι - Νυμφόπετρα - Βόλβη - Ρεντίνα) και Στενά Ρηχείου .

Τρίτη Διαδρομή: Περιστερά - Λιβάδι - Πετροκέρασα - Ζαγκλιβέρι - Αδάμ-

14. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια από τις πλέον συζητημένες στρατηγικές ανάπτυξης των μειονεκτικών αγροτικών περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι παρεμβάσεις Αγροτικού Τουρισμού μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο (ΚΥΑ υπ' αριθμ. 471/10.07.02):

A. Της Γεωργικής Πολιτικής

Με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα <<Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου>> του Υπουργείου Γεωργίας και ειδικότερα τα μέτρα <<Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία, για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων και η απόκτηση εναλλακτικών εισοδημάτων>> και <<Ενθάρρυνση τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων>>.

Στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής της κοινότητας, το Υπουργείο Γεωργίας στήριξε δραστηριότητες που αφορούσαν αγροτουριστικές και αγροβιοτεχνικές επιχειρήσεις.

Σήμερα οι επενδυτικές ενισχύσεις χορηγούνται μέσω του Κανονισμού 1257/99 (<<Στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης μέσω του ΕΓΤΠΕ και για τη τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων Κανονισμών>>). Από τον κανονισμό μπορούν να ενισχυθούν μόνο όσοι είναι κατά κύριο επάγγελμα γεωργοί, καταθέτοντας Σχέδιο Βελτίωσης, όπου να αποδεικνύεται η οικονομική βιωσιμότητα. Τα προγράμματα χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων).

Επίσης, εντάσσεται στο πακέτο των προτάσεων της AGENDA 2000. Με τον Κανονισμό αυτόν θεσπίστηκε το πλαίσιο της Κοινοτικής στήριξης για την αειφόρο αγροτική ανάπτυξη. Επιχειρεί να συνδυάσει μια σειρά ευρύτερων μέτρων, τα οποία ως τότε λειτουργούσαν αποσπασματικά, παρόλο που η φιλοσοφία τους θα απαιτούσε ολοκληρωμένη δράση. Συμπεριλαμβάνει και συνδυάζει τα αγροτοπεριβαλλοντικά μέτρα, την πρόωρη συνταξιοδότηση, τις αναδασώσεις, τη διατήρηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, τη βελτίωση επεξεργασίας και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, την προώθηση της ανάπτυξης της υπαίθρου και την εκπαίδευση και ενίσχυση των νέων αγροτών. Πρόκειται, δηλαδή, για προσπάθεια να συγκεντρωθεί σε ενιαίο θεσμικά αναπτυξιακό πλαίσιο μια σειρά από πολιτικές και μέτρα, τα οποία έχουν περιβαλλοντικό, διαρθρωτικό και οικονομικό-κοινωνικό χαρακτήρα.

B. Περιφερειακή Πολιτική

Στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής της Ε.Ε. και ειδικότερα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης εκπονούνται τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ).

Τα προγράμματα χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης). Οι διάφορες δράσεις, μεταξύ των οποίων και ο αγροτουρισμός, καταρτίζονται από κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας, που μία από αυτές είναι και ο Ν. Αττικής.

15. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η ύπαρξη αγροτουριστικών πόρων σε ένα τόπο θεωρείται απαραίτητη συνθήκη για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Κάθε περιοχή έχει τις δικές της ιδιαίτερες συνισταμένες., βάση των οποίων πρέπει να καθορίζονται οι αγροτουριστικές δραστηριότητες. Δεν είναι δυνατή η εφαρμογή ενός μοναδικού αγροτουριστικού προτύπου.

16. ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ : ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έννοια της ισόρροπης ανάπτυξης ανάμεσα στον αστικό και τον αγροτικό χώρο σε παγκόσμια κλίμακα, τίθεται σήμερα ως πρωταρχική προτεραιότητα, πολύ δε περισσότερο σε γεωγραφικούς χώρους και ενότητες χώρων που εμφανίζουν το φαινόμενο της συνύπαρξης πολύ ανεπτυγμένων τομέων ή κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας με λιγότερο ανεπτυγμένους. Κατά συνέπεια, ένας από τους στόχους αυτής της εργασίας ήταν η αποτίμηση της δυνατότητας μιας συγκεκριμένης περιοχής, στην προκειμένη περίπτωση ενός Νομού, που συμπεριλαμβάνει διάφορους δήμους που αναπτύσσουν δραστηριότητες μέσα στην περιοχή, για την εφαρμογή ενός «μοντέλου» ανάπτυξης αγροτικού τουρισμού και να εξεταστούν οι προοπτικές του Νομού, εξετάζοντας τη γεωγραφική θέση, τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, την οικονομική δομή, το φυσικό και ανθρώπινο δυναμικό τους.

Η πόλη και ο Νομός Θεσσαλονίκης βρίσκονται στο κέντρο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Από την άποψη της γεωγραφικής διάρθρωσης ο Νομός Θεσσαλονίκης αποτελείται από την αστική περιοχή της Θεσσαλονίκης, την κοιλάδα Ανθεμούντα, την πεδιάδα του Αξιού και τη λεκάνη της Μυγδονίας. Από πληθυσμιακή άποψη, ο Νομός αντιπροσωπεύει το 56,5% του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ποσοστό που οφείλεται βεβαίως στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Η σημασία της Ευρύτερης Περιοχής Θεσσαλονίκης (ΕΠΘ) υπερβαίνει τα πλαίσια και του Νομού και της

Περιφέρειας και φθάνει το σύνολο του βορειο-ελλαδικού χώρου, ενώ είναι ση-μαντικός και αυξανόμενος ο ρόλος της στον βαλκανικό χώρο.

Ο Νομός Θεσσαλονίκης συνορεύει προς βορρά με τους νομούς Κιλκίς και Σερρών, προς νότια με το Νομό Χαλκιδικής και ένα τμήμα βρέχεται από το Θερμαϊκό κόλπο, προς δυτικά με τους νομούς Ημαθίας, Πέλλας και προς ανατολή βρέχεται από τον κόλπο Ορφανό ή Στρυμονικό.

Ο Νομός είναι ένα σημαντικό διοικητικό τμήμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Μία εύφορη γη που αναπτύσσεται γύρω από τα ποτάμια Αξιό, Γαλλικό και Λουδία, τις λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, αλλά και τις θάλασσες του Θερμαϊκού και του Στρυμονικού Κόλπου. Κατοικείται από τα προϊστορικά χρόνια και στα όρια του υπάρχουν ίχνη ζωής από εκείνη την εποχή. Η Θεσσαλονίκη μία σύγχρονη μεγάλη πόλη, με περίπου 1 εκατομμύριο κατοίκους, είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο του Νομού.

A. Σύνοψη

Στην καρδιά της Μακεδονίας, ο νομός Θεσσαλονίκης συνορεύει με τους νομούς Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας, Σερρών και Χαλκιδικής. Ο νομός Θεσσαλονίκης είναι αναμφίβολα ανεπτυγμένος, με πολλούς κατοίκους, σημαντική βιομηχανική δραστηριότητα και αξιόλογες υποδομές. Προσφέρει όμως σημαντικές εμπειρίες και στους φυσιολάτρες αφού αρκετές περιοχές του διατηρούν ακόμα πολύτιμο φυσικό πλούτο.

Σε αυτές ανήκουν σίγουρα τα Κουφάλια καθώς και οι πλαγιές του Χορτιάτη. Τα Κουφάλια βρίσκονται στην κοίτη του Αξιού όπου και υπάρχει το Νησί, μια μεγάλη έκταση ενταγμένη στο δίκτυο NATURA 2000. Εδώ οι κάτοικοι ζουν από τη γη και, μάλιστα, ανάμεσα σε σημαντικά μνημεία της προϊστορικής εποχής!

Στο νομό Θεσσαλονίκης βρίσκεται η λιμνοθάλασσα της Αλυκής όπου φιλοξενούνται πολλά είδη πουλιών. Επίσης, εδώ μπορείτε να επισκεφθείτε τις λίμνες Βόλβη και Κορώνεια που βρίσκονται τόσο κοντά μεταξύ τους ώστε κάποιες φορές ενώνονται! Οι υγρότοποι που σχηματίζουν είναι αξιόλογοι ενώ υπάρχουν εδώ και τα αιωνόβια πλατάνια που είναι χαρακτηρισμένα μνημεία της φύσης και μοναδικού κάλλους αξιοθέατα. Οι πλαγιές του Χορτιάτη που είναι ιδανικές για περπάτημα θα σας προσφέρουν επίσης ιδανική αφορμή για μικρές αποδράσεις.

Για τις μικρές αποδράσεις, πολλοί Θεσσαλονικείς επιλέγουν επίσης την περιοχή κοντά στα χωριά Περιστέρα & Λιβάδι, του Χορτιάτη. Η όμορφη φύση, η μονή της Αγίας Αναστασίας αλλά και τα καλά εστιατόρια της περιοχής αποτελούν σημαντικούς πόλους έλξης. Άλλες παρόμοιες επιλογές είναι τα Λουτρά της Θέρμης και ο αρχαιολογικός της χώρος, ενώ πολλοί

κάτοικοι της πόλης επισκέπτονται συχνά τη μεγάλη ιχθυόσκαλα της Μηχανιώνας ή τα οινοποιεία Τσάνταλη και Γεωργιάδη προς Χαλκιδική.

B. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

B.1. Συγκριτική θέση Νομού

Ο Νομός Θεσσαλονίκης με πληθυσμό 1.057.825 κατοίκους έχει πρωτεύουσα τη Θεσσαλονίκη, τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας και μία από τις αρχαιότερες πόλεις της Ευρώπης, η οποία εκτείνεται σε μήκος 12 χλμ προς τον Θερμαϊκό κόλπο.

Ο Νομός Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει ποσοστό 9,4% του πληθυσμού της χώρας (10% των φορολογουμένων και 10% του δηλωθέντος εισοδήματος) με τάση αύξησης, αφού είχε το 4ο μεγαλύτερο ποσοστό φυσικής αύξησης του πληθυσμού το 1997 και το 1998 μετά τους νομούς Δωδεκανήσου, Ξάνθης και Ηρακλείου (υπεροχή γεννήσεων/1.000 κατοίκους: 2,9), και υψηλή αναλογία μαθητών Δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους (66 έναντι μέσου Ελλάδας 61).

Παράγει το 9,9% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας², 16% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής και τα δύο τρίτα του προϊόντος του προέρχονται από τις υπηρεσίες. Με κατά κεφαλή προϊόν 3,8 εκ. δρχ. (3ος στην κατάταξη με 105% του μέσου όρου της Ελλάδος), η θέση του ως προς το μέσο της χώρας σε διάστημα μιας 10ετίας έμεινε σχεδόν σταθερή.

Στο Νομό Θεσσαλονίκης αναλογεί 12% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων, 10% των εμπορικών επιχειρήσεων και 72% των υπηρεσιών. Είναι η 4η παραγωγός κρέατος περιοχή της χώρας και η 5η παραγωγός τυριού και τομάτας.

Ο Νομός Θεσσαλονίκης έχει καταστεί το δεύτερο οικονομικό και εμπορικό κέντρο της χώρας. Διαθέτει μία αξιόλογα διαφοροποιημένη οικονομική βάση που του προσδίδει μια προοπτική δυναμικής εξέλιξης. Ο Νομός Αττικής μαζί με το Νομό Θεσσαλονίκης διαθέτουν πάνω από το μισό της οικονομικής δραστηριότητας και του πληθυσμού της χώρας.

B.2. Πληθυσμιακή διάρθρωση Νομού

Κατά την απογραφή του 2001 στο Νομό Θεσσαλονίκης καταμετρήθηκαν 1.057.825 άτομα, και αποτελεί τον δεύτερο πληθυσμιακά Νομό της Χώρας.

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

			ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	ΕΚΤΑΣΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚ
Δ. ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	Δ. ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	155,335	14,062	14,387
Δ. ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Κ. ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑΣ	65,866	5,272	5,466
Δ. ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	Δ. ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ		43,016	40,959
Δ. ΑΞΙΟΥ	Κ. ΚΥΜΙΝΩΝ	86,532	6,738	6,780
Δ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ	Κ. ΝΕΑΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ	168,393	3,957	4,137
Δ. ΑΡΕΘΟΥΣΑΣ	Κ. ΑΡΕΘΟΥΣΗΣ	214,929	3,111	3,522
Δ. ΑΣΣΗΡΟΥ	Κ. ΑΣΣΗΡΟΥ	89,157	3,756	3,861
Δ. ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ	Κ. ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ	200,336	8,276	9,303
Δ. ΒΕΡΤΙΣΚΟΥ	Κ. ΟΣΣΗΣ	196,613	2,008	3,350
Δ. ΕΓΝΑΤΙΑΣ	Κ. ΠΡΟΦΗΤΟΥ	115,147	2,681	3,134
Δ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-	Δ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-		22,349	21,630
Δ. ΕΠΑΝΟΜΗΣ	Δ. ΕΠΑΝΟΜΗΣ	91,541	8,138	8,671
Δ. ΕΥΟΣΜΟΥ	Δ. ΕΥΟΣΜΟΥ		54,825	52,624
Δ. ΕΧΕΔΩΡΟΥ	Δ. ΣΙΝΔΟΥ	103,147	23,565	23,924
Δ. ΘΕΡΜΑΪΚΟΥ	Κ. ΠΕΡΑΙΑΣ	20,300	19,802	20,253
Δ. ΘΕΡΜΗΣ	Δ. ΘΕΡΜΗΣ	100,943	16,014	16,546
Δ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	Δ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		385,406	363,987
Δ. ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	Δ. ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ		90,096	87,255
Δ. ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	Κ. ΠΕΝΤΑΛΟΦΟΥ	97,494	5,880	6,096
Δ. ΚΑΛΛΙΝΔΟΙΩΝ	Κ. ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ	154,748	3,936	4,689
Δ. ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ	Κ. ΓΕΡΑΚΑΡΟΥΣ	105,613	3,032	4,286
Δ. ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ	Δ. ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ	106,128	10,664	10,757
Δ. ΛΑΓΚΑΔΑ	Δ. ΛΑΓΚΑΔΑ	197,411	17,014	16,836
Δ. ΛΑΧΑΝΑ	Κ. ΞΥΛΟΠΟΛΕΩΣ	197,590	3,018	3,779

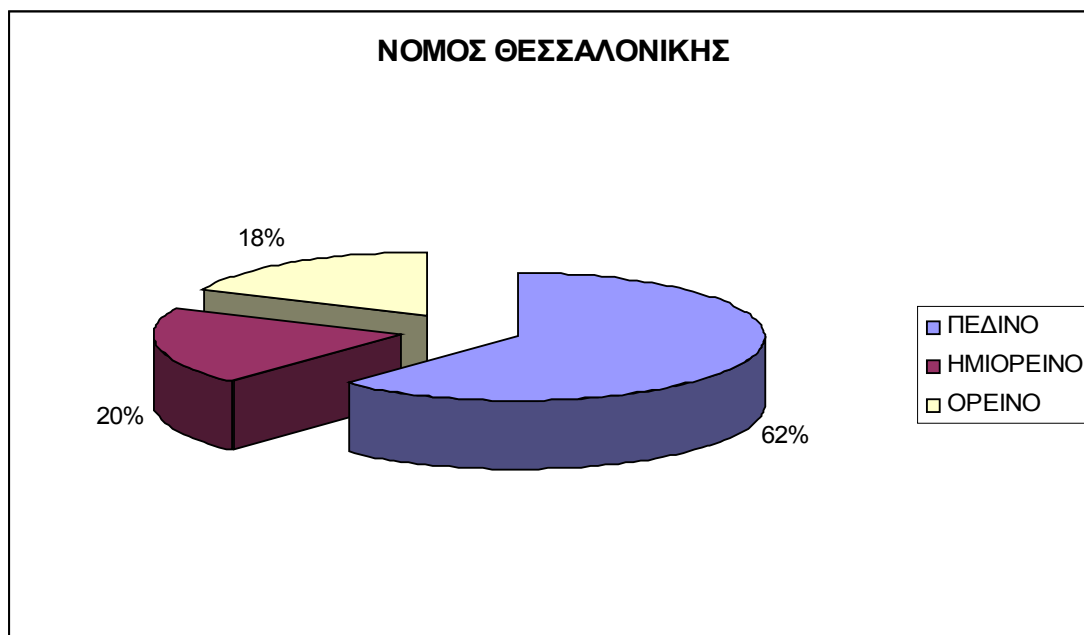
Β.3 Δήμοι Νομού Θεσσαλονίκης

1) Δ. Αγίου Αθανασίου 2) Δ. Αγίου Γεωργίου 3) Δ. Αγίου Παύλου 4) Δ. Αμπελοκήπων 5) Δ. Αξιού 6) Δ. Απολλωνίας 7) Δ. Αρέθουσας 8) Δ. Ασσήρου 9) Δ. Βασιλικών 10) Δ. Βερτίσκου 11) Δ. Εγνατίας 12) Δ. Ελευθερίου - Κορδελιού 13) Δ. Επανομής 14) Δ. Ευκαρπίας 15) Δ. Ευόσμου 16) Δ. Εχεδώρου 17) Δ. Θερμαϊκού 18) Δ. Θέρμης 19) Δ. Θεσσαλονίκης 20) Δ. Καλαμαριάς 21) Δ. Καλλιθέας 22) Δ. Καλλινδοίων 23) Δ. Κορώνειας 24) Δ. Κουφαλιών 25) Δ. Λαγκαδά 26) Δ. Λαχανά 27) Δ. Μαδύτου 28) Δ. Μενεμένης 29) Δ. Μηχανιώνας 30) Δ. Μίκρας 31) Δ. Μυγδονίας 32) Δ. Νεαπόλεως 33) Δ. Πανοράματος 34) Δ. Πεύκων 35) Δ. Πολίχνης 36) Δ. Πυλαίας 37) Δ. Ρεντίνας 38) Δ. Σοκού 39) Δ. Σταυρουπόλεως 40) Δ. Απολλωνίας 41) Δ. Συκεών 42) Δ. Τριανδρίας 43) Δ. Χαλάστρας 44) Δ. Χαλκηδόνος 45) Δ. Χορτιάτη 46) Δ. Ωραιοκάστρου

Β.4 ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΕΔΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Ο Νομός Θεσσαλονίκης έχει κλίμα υγρό. Κυριαρχεί το μεσευρωπαϊκού τύπου κλίμα. Το καλοκαίρι είναι υγρό και θερμό, ενώ το χειμώνα ψυχρό με πολλά χιόνια.

Το έδαφος του Ν. Θεσσαλονίκης είναι κατά τα 2/3 πεδινό. Η κατανομή του κατά κατηγορίες έχει ως εξής: 62% πεδινό, 20% ημιορεινό και 18% ορεινό.

B.5. Τα Μνημεία

Στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν πολλά μνημεία από όλες τις ιστορικές περιόδους της.

- **Ο Λευκός Πύργος**

Είναι το σύμβολο της πόλης. Δεσπόζει στην παραλία και φιλοξενεί τώρα, ως μουσείο, θαυμάσιες συλλογές που αφορούν την Βυζαντινή ιστορία της Θεσσαλονίκης. Κτίστηκε το 1500 μ.Χ. περίπου και ήταν μέρος του αμυντικού συστήματος της πόλης.

Προχωρώντας στο κέντρο της πόλης διακρίνονται τα μνημεία που οικοδόμησε ο Καίσαρας του «Ανατολικού Τμήματος» της Μακεδονίας Γαλέριος, μετά τις νίκες του εναντίον των Περσών (298 π.Χ.). Αυτά είναι :

- **Η Αψίδα του Θριάμβου (Καμάρα)**

Ένα επιβλητικό κτιριακό συγκρότημα που ίχνη του υπάρχουν στη σημερινή πλατεία Ναυαρίνου (Οκτάγωνο), καθώς και ένα τεράστιο κυκλικό κτίσμα τη Ροτόντα, ίσως ως ναό του Δία ή του Κάβειρου, με σωζόμενα εξαιρετικά ψηφιδωτά με τα οποία την διακόσμησε δύο αιώνες αργότερα (395 μ.Χ.) ο αυτοκράτορας Θεοδοσίος, όταν τη μετέτρεψε σε χριστιανικό ναό.

Αρκετά χρόνια πριν, είχε οικοδομηθεί η αναστηλωμένη σήμερα Ρωμαϊκή Αγορά, εμπορικό, διοικητικό και κοινωνικό κέντρο του τέλους του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, αλλά και αρκετά άλλα σημαντικά κτιριακά και μνημειακά συγκροτήματα, όπως η περίφημη Στοά των Ειδώλων, ως είσοδος στη Ρωμαϊκή Αγορά, γνωστή με την ονομασία «Las incantadas», που της έδωσαν

πολύ αργότερα οι ισπανοεβραίοι. Δεν υπάρχουν σήμερα ίχνη της στην πόλη, ωστόσο τμήμα της διασώζεται στο Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι.

- Το παλιό τουρκικό λουτρό το Μπέη Χαμάμ, το οποίο έκτισε τον 15^ο αιώνα ο σουλτάνος Μουράτ ο Β'.
- Την Άνω Πόλη από όπου φαίνεται η Θεσσαλονίκη από τα Κάστρα της. Διατηρούνται σε καλή κατάσταση και δίνουν ένα μέτρο της χρηστικότητας τους εκείνα τα χρόνια που η Θεσσαλονίκη δεχόταν επιθέσεις από τη θάλασσα.
- Το Επταπύργιο, ένα βυζαντινό φρούριο που χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια ως φυλακή.
- Έξω από τη Θεσσαλονίκη (10 χλμ. βορειοδυτικά) υπάρχει η περιοχή Δερβένι που αξίζει να αναφερθεί, αφού εδώ ανακαλύφθηκαν, πριν από 50 χρόνια περίπου, αρκετοί τάφοι του 4^{ου} αιώνα με πρωτόγνωρα σε πλούτο και ποικιλία κτερίσματα τα οποία υπάρχουν στο αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.
- Η Σίνδος επίσης είναι μια ανάλογη περιοχή κοντά στη Θεσσαλονίκη, που μπορεί να αναφερθεί για τον ίδιο λόγο. Κι εδώ τα τελευταία χρόνια ανακαλύφθηκαν πολύτιμα ευρήματα που στεγάζονται στο ίδιο μουσείο.

Γ. Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης

Σύνοψη

Τα παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης αποτελούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες της πανέμορφης νύμφης του Θερμαϊκού.

Τα κυριότερα από αυτά, τα οποία περιλαμβάνονται στα μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς (διεθνής κατάλογος της UNESCO) είναι:

Γ.1 Τα Βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης

- ✓ Η Ροτόντα, κοντά στην Καμάρα, στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, η οποία κτίστηκε στα χρόνια του καίσαρα Γαλερίου, γύρω στα 306 μ.Χ., ως ναός του Δία ή του Κάβειρου ή κατ' άλλους ως Μουσωλείο του ιδίου.
- ✓ Η Αχειροποίητος, της οποίας η χρονολογία ανέγερσης τοποθετείται γύρω στα μέσα του 5ου αι. στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, επί της οδού Αγίας Σοφίας.
- ✓ Ο ναός του Αγίου Δημητρίου, επί της ομώνυμης οδού, ο οποίος κτίστηκε περί το 650.
- ✓ Η Μονή Λατόμου, η οποία κτίστηκε πάνω σε ρωμαϊκό κτίσμα στα τέλη 5ου - αρχές 6ου αιώνα ως καθολικό της μονής Λατόμου.

- ✓ Ο Ναός Αγίας Σοφίας, στη συμβολή των οδών Αγίας Σοφίας και Ερμού, για τον οποίο τα αρχαιολογικά δεδομένα δείχνουν ότι κτίστηκε στα τέλη του 7ου αιώνα στη θέση πεντάκλιτης βασιλικής του 5ου αιώνα.
- ✓ Η Παναγία των Χαλκέων, (φωτογραφία) στη συμβολή των οδών Εγνατίας και Αριστοτέλους, νοτιοδυτικά του αρχαιολογικού χώρου της Ρωμαϊκής Αγοράς, η οποία κτίστηκε το 1028.
- ✓ Ο Ναός Αγίων Αποστόλων, στην αρχή της οδού Ολύμπου, κοντά στα δυτικά τείχη της Θεσσαλονίκης και νότια της Ληταίας Πύλης. Επιγραφές αναφέρουν τον Πατριάρχη Νίφωνα Α' (1310-1314) ως ιδρυτή.
- ✓ Ο Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανού, κοντά στα ανατολικά τείχη της Άνω Πόλης, ανάμεσα στις οδούς Ηροδότου και Αποστόλου Παύλου. Η ανέγερση του μνημείου πιθανώς προσδιορίζεται χρονικά ανάμεσα στα 1310-1320.
- ✓ Ο Ναός Αγίου Παντελεήμονα, στη συμβολή των οδών Αρριανού και Ιασονίδου, σε μικρή απόσταση από την αψίδα του Γαλερίου και τη Ροτόντα, με ιδρυτή της το μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ιάκωβο (1295-1314), μετέπειτα μοναχό Ισαάκ.

Γ.2. Μουσεία, Πινακοθήκες, Θεάματα, Έθιμα

Η Θεσσαλονίκη διαθέτει αρκετά μουσεία και πινακοθήκες με πολύ ενδιαφέροντα εκθέματα.

- ✓ Το **Αρχαιολογικό Μουσείο** με συλλογές προϊστορικών, ρωμαϊκών και κλασικών ευρημάτων, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού με μόνιμες και περιοδικές θεματικές εκθέσεις αντικειμένων που αφορούν τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, τον ιδιωτικό βίο, την προβυζαντινή περίοδο, την ταφική αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική, τα έθιμα λατρείας κ.α.
- ✓ Το **Μουσείο για την Ιστορία και Τέχνη της Θεσσαλονίκης Λευκός Πύργος**, το λαογραφικό και εθνολογικό με τεκμήρια από την καθημερινή ζωή και τον προβιομηχανικό παραδοσιακό πολιτισμό της Μακεδονίας και της Θράκης.
- ✓ Το **Μουσείο Αρχαίων Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Οργάνων**.
- ✓ Τα **Μουσεία Κινηματογράφου, Φωτογραφίας**.
- ✓ Το **Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης** στο συγκρότημα της Μονής Λαζαριστών που εκθέτει την περίφημη συλλογή Κωστάκη με έργα των ζωγράφων της ρωσικής πρωτοπορίας
- ✓ Το **Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης** μέσα στους χώρους της Διεθνούς Εκθέσεως με εικαστικές δημιουργίες καλλιτεχνών διεθνούς εμβέλειας
- ✓ Το **Μουσείο Design** με εκθέματα βιομηχανικού σχεδιασμού του 20^{ου} αιώνα
- ✓ Το **Τεχνικό Μουσείο** με εκθέματα τεχνολογίας και σχετικά συμμετοχικά και ψυχαγωγικά.

- ✓ Το Τελλόγλειο Ίδρυμα ένα υπερσύγχρονο μουσείο έργων νεοελλήνων ζωγράφων και ερευνητικό κέντρο για τα εικαστικά, καθώς και αρκετά άλλα.

Εκτός από αυτά, σε ολόκληρο το Νομό Θεσσαλονίκης, όλο το χρόνο, μπορεί κανείς να ανακαλύψει λαογραφικές εκδηλώσεις με μεγάλο ενδιαφέρον.

Γ.3.Χωρική διάκριση της Κ. Μακεδονίας σε περιοχές με ίδια ή παρόμοια γεωργικά χαρακτηριστικά και προσδιορισμός περιοχών παρέμβασης

Η χωρική διάκριση της Περιφέρειας σε 28 περιοχές με ίδια ή παρόμοια χαρακτηριστικά έγινε σε συνεργασία με τις οκτώ Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης. Από τις περιοχές αυτές επιλέγονται με βάση προκαθορισμένα κριτήρια, όπως ο χαρακτηρισμός τους ως ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, η μεγάλη σημασία του πρωτογενή τομέα για την τοπική οικονομία, η πληθυσμιακή συρρίκνωση και η απόσταση από τα μεγάλα αστικά κέντρα, οκτώ περιοχές παρέμβασης. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η περιοχή του Κάμπου της Θεσσαλονίκης στην οποία επικρατούν οι αροτραίες καλλιέργειες, για αυτό προτείνεται να αναληφθεί προσπάθεια αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών.

Γ.4.Χωρική διάκριση της Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας σε περιοχές με ίδια ή παρόμοια γεωργικά χαρακτηριστικά

Περιοχές
Αγροκτήματα (Δήμοι, Δημοτικά Διαμερίσματα)
1. Πιερίων Δ. Μακεδονίδος, Δ. Μελίκης και Δ. Βεργίνας (Ν. Ημαθίας) Δ. Αιγινίου, Δ. Ελαφίνας, Δ. Κατερίνης, Δ. Κολινδρού, Δ. Κορινού, Δ. Μεθώνης, Δ. Παραλίας και Δ. Πύδνας (Ν. Πιερίας)
2. Κάμπου Θεσσαλονίκης Δ. Πλατέος, Δ. Αλεξάνδρειας και Δ. Αντιγονιδών (Ν. Ημαθίας), Δ. Αγ. Αθανασίου, Δ. Αξιού, Δ. Εχεδώρου, Δ. Κουφαλίων, Δ. Χαλάστρας, Δ. Χαλκηδόνας (Ν. Θεσ/νίκης), Δ. Γιαννιτσών, Δ. Κρ. Βρύσης, Δ. Μ. Αλεξάνδρου, Δ. Πέλλας, Δ.Δ. Καλυβίων και Δάφνης (Δ. Σκύδρας) (Ν. Πέλλας)
3. Βόρεια Θεσσαλονίκης Δ. Αρέθουσας, Δ. Ασσήρου, Δ. Βερτίσκου, Δ. Λαχανά και Δ. Σοχού (Ν. Θεσ/νίκης)
4. Κιλκίς - Πικρολίμνης Δ. Κιλκίς, Δ. Κρουσσών Δ. Γαλλικού, Δ. Πικρολίμνης και Δ. Χέρσου (Ν. Κιλκίς)
5. Γουμένισσας Δ. Γουμένισσας και Κ. Λιβαδίων (Ν. Κιλκίς)
6. Παγγαίου Δ. Αμφίπολης, Δ. Κορμίστας, Δ. Πρώτης και Δ. Ροδολίβους (Ν. Σερρών)
7. Ορεινή Κ. Άνω Βροντούς, Κ. Ορεινής, Κ. Αχλαδοχωρίου, Κ. Προμαχώνα, Κ.

Ελαιώνα (Δ. Σερρών), Δ.Δ. Θερμών και Τερπνής (Δ. Νιγρίτας), Δ.Δ. Αμπέλων, Βέργης, Νικοκλείας και Τριανταφυλλιάς (Δ. Βισαλτίας), Δ.Δ. Αγίου Δημητρίου, Αηδοχωρίου, Ευκαρπίας, Ιβήρων και Καστανοχωρίου (Δ. Τραγίλου), Δ.Δ. Σιτοχωρίου, Δάφνης, Ζερβοχωρίου, Λευκοτόπου και Χουμνικού (Δ. Αχινού), Δ.Δ. Λιθότοπου (Δ. Ηράκλειας), Δ.Δ. Σιδηροκάστρου, Βαμβακοφύτου και Χαροπού (Δ. Σιδηροκάστρου), Δ. Νέας Ζίχνης, Δ. Εμμανουήλ Παππά, Δ. Αλιστράτης (Ν. Σερρών)

8. Βόρεια Χαλκιδικής

Δ. Ανθεμούντα, Δ.Δ. Πολυγύρου, Αγ. Προδρόμου, Βραστάμων, Παλαιοκάστρου, Σανών και Ταξιάρχου (Δ. Πολυγύρου), Δ. Ζερβοχωρίων, Δ. Αρναίας, Δ. Παναγιάς και Δ. Σταγύρων-Ακάνθου (Ν. Χαλκιδικής)

1. **Περιοχή Πιερίων.** Η γεωργία της περιοχής είναι σχετικά διαφοροποιημένη, με δένδροκομία, λαχανοκομία, αιγοπροβατοτροφία και θηλάζουσες αγελάδες. Κλάδοι παραγωγής για τους οποίους η εφαρμογή της νέας ΚΓΠ συνεπάγεται μείωση της ανταγωνιστικότητάς και κατά συνέπεια μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων είναι ο καπνός ανατολικού τύπου, κυρίως στη Β. Πιερία, ο καπνός Μπέρλεϋ, το βαμβάκι και τα τεύτλα που αποτελούν κύριες πηγές εισοδήματος για μεγάλο αριθμό εκμεταλλεύσεων της περιοχής. Προτεινόμενοι κλάδοι που ευνοούνται από τις εδαφοκλιματικές συνθήκες είναι η δένδροκομία (κυρίως στο νομό Πιερίας), η λαχανοκομία (κυρίως στο Ν. Ημαθίας) που ευνοείται από το μικροκλίμα της περιοχής, η κτηνοτροφία, οι βιολογικές καλλιέργειες για τις οποίες υπάρχει εκδηλωμένο ενδιαφέρον, και οι ενεργειακές καλλιέργειες. Ο τουρισμός και ο αγροτουρισμός αποτελούν δραστηριότητες με προοπτικές. Προτεινόμενες παρεμβάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών άσκησης της γεωργίας περιλαμβάνουν έργα διαχείρισης και αξιοποίησης των υδατικών πόρων, βελτίωσης του αγροτικού οδικού δικτύου, εκσυγχρονισμού των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων και διαχείρισης των βοσκοτόπων.
2. **Κάμπος Θεσσαλονίκης.** Κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η μεγάλη έκταση των αροτραίων καλλιεργειών (βαμβάκι, αραβόσιτος, ζαχαρότευτλα, σιτηρά) ενώ τοπικής σημασίας είναι οι καλλιέργειες ρυζιού, βιομηχανικής ντομάτας, κηπευτικών, σπαραγγιού, καπνού και αμπελιού. Στην περιοχή είναι ανεπτυγμένη η γαλακτοπαραγωγός βοοτροφία, η αιγοπροβατοτροφία και σε ορισμένα Δ.Δ. η πτηνοτροφία. Κρίνεται ότι λόγω των αλλαγών που προβλέπονται στη νέα ΚΓΠ θα παρατηρηθούν προβλήματα που αφορούν τις μεγάλες εκτάσεις αροτραίων καλλιεργειών, λόγω της μεταβολής των σχέσεων ανταγωνιστικότητας που συνεπάγεται η αποδέσμευση των επιδοτήσεων από την παραγωγική κατεύθυνση. Οι νέες αυτές συνθήκες προτείνεται να διερευνηθούν με την εκπόνηση σχετικής «Μελέτης αξιοποίησης του Κάμπου της Θεσσαλονίκης», με στόχο τη διερεύνηση των δυνατοτήτων αναδιάρθρωσης των κύριων παραγωγικών κατευθύνσεων.

Η περιοχή παρουσιάζει ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά (δέλτα του ποταμού Αξιού) συνεπώς υφίστανται πρόσθετοι περιορισμοί σε σχέση με τις ακολουθούμενες γεωργικές πρακτικές. Προτείνονται παρεμβάσεις που αφορούν τον εξορθολογισμό της χρήσης αγροχημικών εισροών καθώς και τη βελτίωση της αξιοποίησης των υδατικών πόρων (μεταξύ άλλων και με βελτίωση των μεθόδων άρδευσης), καθώς οι περισσότερες εκτάσεις της περιοχής είναι αρδευόμενες.

3. **Βόρειας Θεσσαλονίκης.** Κύριοι κλάδοι της περιοχής είναι τα χειμερινά σιτηρά, η καπνοκαλλιέργεια, τα αρωματικά φυτά (Αρέθουσα) και η δένδροκομία (Σοχός). Η κτηνοτροφία της περιοχής περιλαμβάνει τη βοοτροφία και την αιγοπροβατοτροφία. Προτεινόμενοι κλάδοι για την περιοχή είναι τα αρωματικά φυτά, η δένδροκομία, η λαχανοκομία και η αιγοπροβατοτροφία. Η περιοχή έχει προϋποθέσεις ανάπτυξης αγροτουρισμού. Προτείνεται ακόμη η δημιουργία μικρών μεταποιητικών μονάδων φυτικών και ζωικών προϊόντων. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών άσκησης της γεωργίας περιλαμβάνουν έργα διαχείρισης των υδατικών πόρων, έργα που αφορούν τους βοσκότοπους, έργα αγροτικής οδοποιίας και έργα διευθέτησης των προβλημάτων εκμετάλλευσης των δασών. Εκτάσεις της περιοχής περιλαμβάνονται στην λεκάνη απορροής της λίμνης Βόλβης. Στις εκτάσεις αυτές απαιτείται η άσκηση γεωργίας μειωμένων αγροχημικών εισροών.
4. **Περιοχή Κιλκίς και Πικρολίμνης.** Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η μικρή έκταση αρδευόμενου εδάφους, έτσι κύρια καλλιέργεια στην περιοχή είναι αυτή των χειμερινών σιτηρών που συνδυάζεται με μικρές εκτάσεις αραβόσιτου, βαμβακιού, καπνού και με κλάδους της κτηνοτροφίας. Στην περιοχή υπάρχουν εναλλακτικές πηγές απασχόλησης με κύρια την ΒΙΠΕ-Κιλκίς. Πρόκειται για πεδινή περιοχή στην οποία η αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων θα επιτρέψει την αναδιάρθρωση των κλάδων της γεωργίας. Προτεινόμενοι κλάδοι είναι η καλλιέργεια όσπριων, κτηνοτροφικών φυτών, η καλλιέργεια ενεργειακών φυτών, η οργάνωση της λαχανοκομίας, η καλλιέργεια πεπονοειδών, η καλλιέργεια αρωματικών φυτών και η αμπελοργαία. Στην περιοχή αυτή εκδηλώνεται ενδιαφέρον για βιολογικές καλλιέργειες. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αφορούν έργα διαχείρισης των υδατικών πόρων, μέσω των οποίων θα αυξηθεί η αρδευόμενη έκταση, και έργα αγροτικής οδοποιίας.
5. **Περιοχή Γουμένισσας.** Η περιοχή της Γουμένισσας έχει χαρακτηριστεί ζώνη παραγωγής οίνου Ονομασίας Προέλευσης Ανώτερης Ποιότητας (ΟΠΑΠ). Η περιοχή έχει αξιόλογη αιγοπροβατοτροφία. Η επέκταση της βιολογικής αμπελοκαλλιέργειας, η καλλιέργεια λαχανικών και η δένδροκομία αποτελούν δραστηριότητες με προοπτικές. Η περιοχή έχει υποδομή ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αφορούν έργα διαχείρισης των υδατικών πόρων, έργα αγροτικής οδοποιίας, εκσυγχρονισμό και μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων, τη δημιουργία αμπελοοινικού οργανισμού και έργα προστασίας των δασών (ζώνες πυροπροστασίας).

6. **Περιοχή Παγγαίου.** Κύριοι κλάδοι της περιοχής είναι τα χειμερινά σιτηρά, οι ανοιξιάτικες καλλιέργειες, η καπνοκαλλιέργεια, η εκτροφή θηλαζουσών αγελάδων, η αιγοπροβατοτροφία και η αμπελοκαλλιέργεια (Δ. Αμφιπόλεως). Προτεινόμενοι κλάδοι είναι οι κλάδοι της κτηνοτροφίας, οι βιολογικές καλλιέργειες, τα ενεργειακά φυτά και η αμπελοκαλλιέργεια. Στην περιοχή υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αφορούν έργα διαχείρισης αρδευτικών πόρων, έργα υποδομής στους βοσκότοπους, έργα ανάδειξης διατηρητέων κτιρίων και έργα αντιπλημμυρικής προστασίας.
7. **Περιοχή Ορεινή - Ημιορεινή - Μενοικίου.** Κύριοι κλάδοι παραγωγής της περιοχής είναι τα χειμερινά σιτηρά, ο καπνός, το βαμβάκι, η αιγοπροβατοτροφία και η εκτροφή θηλάζουσων αγελάδων. Τοπικής σημασίας κλάδοι παραγωγής είναι η καλλιέργεια της πατάτας (Βροντού, Ορεινή), οι κερασιές (Δ.Δ. Χριστόφορου, Γαζώρου), οι αμυγδαλιές, οι ελιές και η πτηνοτροφία. Προτεινόμενοι κλάδοι είναι οι κλάδοι της κτηνοτροφίας, ενώ υπάρχουν δυνατότητες για τη βιολογική κτηνοτροφία, ανάπτυξη της δενδροκομίας, και των κηπευτικών καλλιεργειών. Στο σύνολο της περιοχής θεωρείται ότι υπάρχουν προοπτικές άσκησης της βιολογικής γεωργίας. Στην περιοχή υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης του αγροτουρισμού και του ιαματικού τουρισμού. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις στην περιοχή αφορούν έργα υποδομής για την παραγωγή και εμπορία κτηνοτροφικών προϊόντων (σφαγεία), έργα αγροτικής, δασικής και επαρχιακής οδοποιίας, έργα διαχείρισης υδάτινων πόρων, έργα αξιοποίησης των βοσκοτόπων και έργα αντιπλημμυρικής προστασίας.
8. **Βόρεια Περιοχή.** Κύριοι κλάδοι της περιοχής είναι η ελαιοκομία, η κτηνοτροφία (με τη μελισσοκομία) και η καλλιέργεια χειμερινών σιτηρών. Οικονομικές δραστηριότητες που αποτελούν κύριες ή συμπληρωματικές πηγές εισοδήματος είναι ο τουρισμός, η υλοτομία, η αλιεία και τα άλλα ελεύθερα επαγγέλματα. Προτεινόμενοι κλάδοι είναι η κτηνοτροφία, η μελισσοκομία, ο τουρισμός, ο αγροτουρισμός, σε ορισμένα αγροκτήματα οι ανθοκομικές και κηπευτικές καλλιέργειες. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις στην περιοχή αφορούν έργα διαχείρισης των υδατικών πόρων, έργα αγροτικής οδοποιίας, έργα βελτίωσης των βοσκοτόπων, έργα αναδάσωσης και έργα στήριξης της κτηνοτροφίας (σφαγείο Αρναίας, κτηνοτροφικές ζώνες).

Δ. ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Στο καφεγλυκοπωλείο του Συνεταιρισμού ωραιότερο σημείο του χωριού του Αγίου Αντωνίου, με θέα τον Όλυμπο, μόλις 35 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη, ανακαλύψτε τα χρώματα κάθε εποχής απολαμβάνοντας καφέ στη κόβολη, γλυκό του κουταλιού γεμάτο αρώματα, πίτα με αυθεντική συνταγή ή γαλακτομπούρεκο, περέκ, πίτες, ραβανί. Γεύσεις και μυρουδιές ξεχασμένες αναβιώνουν και προσφέρονται σε σας, στα παιδιά και την παρέα σας, ενώ απολαμβάνετε την ηρεμία που προσφέρει

η άπλετη θέα και το φυσικό περιβάλλον. Ο Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραδοσιακών Προϊόντων Αγίου Αντώνιου Θεσσαλονίκης παράγει χειροποίητα παραδοσιακά προϊόντα υψηλής ποιότητας με συνταγές που αντανakλούν την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου. Περék με χειροποίητα φύλλα πίτας ψημένα στο τζάκι με ξύλα, συρόν, ιβριστό, μακαρίνα (ποντιακά προϊόντα), κυλοπίτες, τραχανά, μαρμελάδες και γλυκά του κουταλιού από φρέσκα φρούτα εποχής χωρίς καθόλου συντηρητικά. Όλα μπορείτε να τα βρείτε σε επιλεγμένα καταστήματα της Θεσσαλονίκης, της Αθήνας και σε πόλεις σε όλη την Ελλάδα. Όλα τα ποντιακά προϊόντα ολικής άλεσης είναι πιστοποιημένα και βιολογικά.

Ε. «ΚΕΔΡΟΣ»: ΕΝΑ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΓΙΑ ΦΙΛΟΥΣ

Η μονάδα αγροτουρισμού «Κέδρος», βρίσκεται στο Αρδαμέρι Θεσσαλονίκης και λειτουργεί τα τελευταία χρόνια. Εκτείνεται σε 56 στρέμματα, ανάμεσα σε χίλιες οκτακόσιες αμυγδαλιές. Είναι χτισμένο σε ύψος 500 μ., και έχει θέα στη λίμνη Κορώνεια.

Η διανυκτέρευση γίνεται σε βαγόني τρένου. Λάμπες θυέλλης και δάδες στους εξωτερικούς χώρους. Νερό ζεσταμένο σε γκιούμι και για θέρμανση ξυλόσομπα. Βόλτα με άλογο και παρέα με τις κότες, τις φραγκόκοτες, τα κουνέλια, τα ελάφια, τα κασίκια, τα σκυλιά και τα γατιά. Αρωματικά φυτά και βότανα, φλαμούρι και ρίγανη, μελισσόχορτο και λουίζα μαζεμένα από το αγρόκτημα.

Δραστηριότητες: Όσοι επισκέπτονται τον «Κέδρο» έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις δουλειές του αγροκτήματος: Να ταΐσουν τα ζώα, να τα περιποιηθούν, να μαζέψουν αρωματικά φυτά και βότανα κ.ά. Μπορούν επίσης να μάθουν ιππασία ή, εάν ήδη ξέρουν, να πάρουν ένα από τα 14 άλογα και να κάνουν βόλτες στη γύρω περιοχή.

Ζ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ «ΑΡΙΑΓΝΗ»

Με πέτρες και ξύλα, με κερί και άμμο της θάλασσας, με κοχύλια, ξερόκλαδα και στεγνωμένους καρπούς, με πηλό και μπογιές, είναι φτιαγμένες οι συνθέσεις και τα αντικείμενα τέχνης του εργαστηρίου ΑΡΙΑΓΝΗ στη Θεσσαλονίκη.

Σε μια εποχή που οι δυσοίωνες προβλέψεις για το μέλλον του πλανήτη πληθαίνουν καθημερινά εξ' αιτίας της αλόγιστης χρήσης και κατάχρησης του φυσικού πλούτου της Γης μας, η "άλλη" προσέγγιση και η εκ νέου ανάδειξη της φύσης σε ανεκτίμητη αξία, γίνεται σήμερα στάση ζωής.

Το εργαστήριο ΑΡΙΑΓΝΗ δηλώνει με τον δικό του τρόπο την αγάπη και το σεβασμό στη ζωή και τη φύση, μέσα από τις δημιουργίες του. Με τη χρησιμοποίηση των υλικών που συναντάμε γύρω μας, με τρόπο που να

αναδεικνύει την απίστευτη ποικιλία τους, να προβάλλει την ατέλειωτη σειρά από υπέροχους συνδυασμούς σχημάτων και χρωμάτων που τα χαρακτηρίζει και να υπενθυμίζει τη μεγαλοφυή απλότητα της τελικής τους φόρμας.

Χρηστικά ή διακοσμητικά, σε φόρμες απλές ή πιο σύνθετες, κάθε ένα τους διαφορετικό, μοναδικό, είναι όλα αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς και προσπάθειας για δημιουργίες που μπορούν να διακοσμήσουν κάθε χώρο με ξεχωριστό τρόπο.

Οι δημιουργίες διατίθενται μεμονωμένα ή σε ποσότητες, σε τιμές λιανικής και χονδρικής αντίστοιχα και μπορείτε να τις βρείτε στο κατάστημα - εργαστήριο στην οδό Εθνικής Αντιστάσεως 28 στους Αμπελόκηπους Θεσσαλονίκης.

17. Υγρότοπος Λιμνών Κορώνειας - Βόλβης

Σύνοψη

Ο υγρότοπος των Λιμνών Κορώνειας - Βόλβης συγκαταλέγεται ανάμεσα στους έντεκα υγρότοπους της χώρας μας που προστατεύονται από τη Διεθνή Σύμβαση "Ραμσάρ" (Σύμβαση για τους Υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας ως Ενδιαιτήματος για τα Υδρόβια Πτηνά).

Σε μικρή απόσταση ανατολικά από την πόλη της Θεσσαλονίκης, μόλις 12 και 39 χιλιόμετρα αντίστοιχα, βρίσκονται θρονιασμένες, οι λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, διαχωρίζοντας τη χερσόνησο της Χαλκιδικής από τον κορμό της Μακεδονίας.

Πρόκειται για ένα **σπάνιο σύμπλεγμα οικοσυστημάτων** με υγρόφιλα δάση, λίμνες, υγρά λιβάδια, λασποτόπια, ποτάμια, θαμνώνες και γεωργικές εκτάσεις που συγκροτούν έναν ενιαίο πολύ σημαντικό υγρότοπο, εκεί που άλλοτε, εκατομμύρια χρόνια πριν, δέσποζε η ενιαία λίμνη Μυγδονία, η οποία καταλάμβανε όλη τη λεκάνη της αρχαίας Μυγδονίας.

Ένας υγρότοπος πολύ μεγάλης αξίας, ο οποίος τα τελευταία χρόνια απειλείται σοβαρά από τις ανεξέλεγκτες ανθρωπογενείς δραστηριότητες και που σε συνδυασμό με την παρατεταμένη ανομβρία διατάραξαν την οικολογική του ισορροπία.

A. Λίμνη Κορώνεια

Η Κορώνεια, γνωστή κι ως λίμνη Λαγκαδά ή Αγ. Βασιλείου βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της λεκάνης της Μυγδονίας.

Ο επισκέπτης είναι δυνατόν με τη χρήση τηλεσκοπίου ή κιαλιών να παρατηρήσει και να απολαύσει τα κομψότατα φοινικόπτερα (περισσότερο γνωστά ως φλαμίγκο) του οποίου ο πληθυσμός σύμφωνα με καταμετρήσεις της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας στη Λίμνη Κορώνεια τον Οκτώβριο του 2000, ανερχόταν σε 11.750 άτομα - πληθυσμός που δεν έχει παρατηρηθεί σε κανένα άλλο μέρος της χώρας μας.

B. Λίμνη Βόλβη

Η Βόλβη βρίσκεται στα ανατολικά της λεκάνης της Μυγδονίας κι είναι η

δεύτερη σε μέγεθος (μετά την Τρικωνίδα) φυσική λίμνη της χώρας και έχει βάθος 20-23 μέτρα. Στη Βόλβη φιλοξενείται ένας πολύ μεγάλος αριθμός παρυδάτιων και υδρόβιων πουλιών που από το παρατηρητήριο μπορεί ο επισκέπτης να τα θαυμάσει.

B.1. Ορνιθοπανίδα

Από τα 248 είδη πουλιών που έχουν καταγραφεί, πολλά καταφθάνουν στον υγρότοπο για να διαχειμάσουν όπως οι τσικνόπαπιες, οι πρασινοκεφαλόπαπιες, οι κουλιαρομούτες, οι χήνες, οι κύκνοι, τα βουτηχάρια με σημαντικότερα είδη πάπιας την Βαλτόπαπια και την Ροπαλόπαπια που ανήκουν στα σπάνια και απειλούμενα είδη τα οποία προστατεύονται από Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Συμβάσεις. **Εκατόν τέσσερα (104) είδη πτηνών αναπαράγονται** και εδώ ανήκουν ορισμένα είδη ερωδιών όπως ο σταχτοτσικνιάς, ο λευκοτσικνιάς, ο νυχτοκόρακας, ο μικροτσικνιάς, ο πορφυροτσικνιάς και ορισμένα είδη αρπακτικών όπως ο κραυγαετός, ο καλαμόκιρκος, η αετογερακίνα και το σαΐνι.

Ανάμεσα στην πλούσια πτηνοπανίδα περιλαμβάνονται και τα **διαβατικά είδη**, δηλαδή εκείνα που σταθμεύουν στις λίμνες για να τραφούν και να ξεκουραστούν κατά τη διάρκεια των μακρινών μεταναστευτικών τους ταξιδιών. Μερικά από αυτά είναι σπάνια και απειλούνται παγκοσμίως με εξαφάνιση όπως η κουλιαρομούτα, η χαλκόκοτα, ο αργυροπελεκάνος, ο ροδοπελεκάνος, ο πετρίτης, ο ασπροπάρης και το κομψότατο φοινικόπτερο περισσότερο γνωστό ως φλαμίγκο του οποίου ο πληθυσμός σύμφωνα με καταμετρήσεις της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας στη Λίμνη Κορώνεια τον Οκτώβριο του 2000, ανερχόταν σε 11.750 άτομα - πληθυσμός που δεν έχει παρατηρηθεί σε κανένα άλλο μέρος της χώρας μας.

B.2. Θηλαστικά

Όσον αφορά τα θηλαστικά, αυτά φθάνουν τα 23 κι εδώ ανήκουν αρκετά συνηθισμένα είδη όπως η αλεπού, η νυφίτσα, το κουνάβι, ο λαγός, ο σκίουρος, αλλά και πολύ σημαντικά όπως τα «τρωτά» και «κινδυνεύοντα με εξαφάνιση»: αγριόγατα, βίδρα, λαγόγυρος, τσακάλι και ασβός.

B.3 Ιχθυοπανίδα

Από τον κόσμο των ψαριών (21 είδη), ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν η λιπαριά, η γελάρτζα και το λακόψαρο που είναι ενδημικά της Βόλβης.

Φυσικά, υπάρχουν και άλλα κοινότερα είδη όπως το γριβάδι ή κυπρίνος-το πιο σημαντικό από οικονομικής άποψης είδος του γλυκού νερού-, η πέρκα, το λεστί, η τούρνα, η πεταλούδα κ.α.

B.4 Χλωρίδα

Στην ευρύτερη περιοχή έχουν καταγραφεί 800 είδη φυτών αναδεικνύοντας την περιοχή σε μια από τις σημαντικότερες υγροτοπικές περιοχές της χώρας μας.

Υδρόβια φυτά όπως η φακή του νερού, τα σπάνια νεροκάστανα και η ναιιάς η μικρή, βενθόφυτα, υδροχαρή καθώς και είδη που αναπτύσσονται

στις πλαγιές των λόφων που στεφανώνουν τις λίμνες όπως η ελιά, το πουρνάρι, ο κέδρος, το ρείκι, ο γαύρος, η βελανιδιά και η οξιά είναι μερικά από τα είδη που συντέλεσαν στη δημιουργία ενός σπάνιου μωσαϊκού βλάστησης.

B.5 Η ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΕΙΧ ΣΟΥ

Κέδρινος λόφος ονομαζόταν το Σείχ Σου στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Οι εκτάσεις του περιλάμβαναν όμως πολλές βελανιδιές (Quercus rubescens). Δυστυχώς, έκτοτε, η περιοχή έχει υποστεί αλλοιώσεις λόγω της υπερβόσκησης και της εκκέρωσης και μεγάλα κομμάτια της είναι απλώς γεμάτα με πουρνάρια.

Η περιοχή αναδασώθηκε για πρώτη φορά στα τέλη της τουρκοκρατίας και τέθηκε υπό ειδικό νομικό καθεστώς ήδη από το 1929, οπότε και απαγορεύτηκαν η βόσκηση και η υλοτομία. Έκτοτε, το Σείχ Σου παρέμεινε προστατευόμενο και υπό συνεχή φροντίδα και επιτήρηση. Το 1973, μάλιστα, μια έκταση περίπου 30.000 στρεμμάτων κηρύχθηκε αναδασωτέα κι έτσι δημιουργήθηκε το τεχνητό δάσος του Σείχ Σου που αποτελούσε σημαντική πηγή οξυγόνου για την πόλη της Θεσσαλονίκης και αποτελούταν κυρίως από τραχεία πεύκη (pinus brutia). Δυστυχώς όμως, η πυρκαγιά του 1997 κατέκαψε σχεδόν τα 2/3 του δάσους. Σήμερα, το Σείχ Σου συνεχίζει να αποτελεί αγαπημένο τόπο περιπάτου και αναψυχής για το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων της πόλης αλλά θα κάνει πολύ καιρό να αναρρώσει από το τελευταίο αυτό πλήγμα.

Γ.1 ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ

Μετά την εφαρμογή του σχεδίου Καποδίστρια, ο δήμος αποτελείται από το πρώην διαμέρισμα Κουφαλίων και τους οικισμούς Ακροποτάμου, Καστανά και Προχώματος. Πρωτεύουσά του είναι τα Κουφάλια.

Περίπου 10.000 άνθρωποι ζουν εδώ. Έχουν τις ρίζες τους στην πόλη Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας και κατέφθασαν ως πρόσφυγες στην περιοχή με τη συνθήκη του Νείγι (1919) που προέβλεπε, μεταξύ άλλων, ανταλλαγή πληθυσμών. Μέχρι σήμερα, οι πρόσφυγες αυτοί από την Ανατολική Θράκη, κρατούν τα έθιμά τους, διατηρούν ζωντανές της παραδόσεις τους και δίνουν ένα ιδιαίτερο χρώμα στην περιοχή. Εδώ βρισκόταν και η λίμνη των Γιαννιτσών που αποξηράνθηκε και

μετατράπηκε σε καλλιεργήσιμη έκταση για ρύζι και βαμβάκι. Τα νερά του ποταμού Αξιού ή Βαρδάρη ποτίζουν την περιοχή ευνοώντας τις καλλιέργειες και άλλων ειδών όπως της βιομηχανικής τομάτας.

Η παραγωγική, οικολογική και αισθητική αξία του ποταμού είναι τεράστια για την περιοχή και ορισμένα σημεία στις όχθες του έχουν γίνει χώροι αναψυχής σε αρμονία με το τοπίο, που δίνουν τη δυνατότητα να απολαύσει κάποιος τις ομορφιές της περιοχής. Στο κέντρο του Αξιού βρίσκεται μια έκταση 1700 περίπου στρεμμάτων που ονομάζεται 'Νησί' και έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα NATURA 2000. Καθώς η βλάστηση είναι πυκνή, πολλά είδη πουλιών βρίσκουν εδώ καταφύγιο. Έτσι απαγορεύεται όχι απλά το κυνήγι αλλά, γενικά, η πρόσβαση στο νησί. Καθώς όμως ο ποταμός εδώ είναι πλωτός, μπορεί κανείς να το θαυμάσει κάνοντας το γύρο του και να παρατηρήσει πουλιά, ανάλογα με την εποχή.

Επιπλέον, η περιοχή φημίζεται για την ιστορία της αφού εδώ γράφτηκαν σημαντικά κεφάλαια από την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα. Λίγο έξω από τα Κουφάλια, στη Γέφυρα Θεσσαλονίκης, βρίσκεται και το σημείο όπου οι Τούρκοι παρέδωσαν τη Θεσσαλονίκη στους Έλληνες.

Γεγονός είναι ότι, παρά την ιστορική και περιβαλλοντική αξία τους, τα Κουφάλια πέρασαν μια περίοδο μεγάλης υποβάθμισης μέχρι να αρχίσουν να αναγνωρίζονται και να αναδεικνύονται. Ακόμα και σήμερα δεν υπάρχουν υποδομές ανάλογες με την αξία της περιοχής. Παρ' όλα αυτά, είναι ιδανικός τόπος επίσκεψης ιδιαίτερα για ταξιδιώτες με συγκεκριμένα επιστημονικά ή ψυχαγωγικά ενδιαφέροντα.

Στα Κουφάλια όμως υπάρχουν πολλά ακόμα σημαντικά αξιοθέατα, κυρίως κατάλοιπα προϊστορικών οικισμών στις θέσεις Μικρή Τούμπα, Τούμπα Τάβας, Τούμπα Λιβαδίτσας και Τράπεζα Προχώματος. Ακόμα, αξίζει να παρευρεθεί κανείς τις ημέρες που η περιοχή γιορτάζει και να ζήσει από κοντά τα δρώμενα, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων.

Γ.2 [Όσσα](#)

Η Όσσα είναι ένας ορεινός, παραδοσιακός οικισμός της Επαρχίας του Λαγκαδά του Νομού Θεσσαλονίκης, με σημαντικό ιστορικό, λαογραφικό και αρχιτεκτονικό πλούτο. Βρίσκεται χτισμένη στις πλαγιές του όρους Βερτίσκο, 35 χλμ. βορειοανατολικά της Θεσσαλονίκης, μέσα σε ένα καταπράσινο περιβάλλον. Η Όσσα περιτριγυρισμένη από δάση βελανιδιάς και σε υψόμετρο 650 μέτρων αποτελεί ένας από τους ομορφότερους και παλαιότερους οικισμούς του νομού.

Η Όσσα σήμερα έχει περίπου 400 μόνιμους κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την παραγωγή μήλων, αχλαδιών, βατόμουρων αλλά κυρίως κερασιών. Στην Όσσα μπορεί κανείς να επισκεφθεί την παλιά εκκλησία των Ταξιαρχών και το ναό της Αγίας Κυράνας.

Γ.3 Αισθητικό Δάσος Ρεντίνας

Το Αισθητικό Δάσος της Ρεντίνας στις όχθες του Ρήχιου ποταμού που διαρρέει τα Στενά της Ρεντίνας δημιουργεί ένα **τοπίο σπάνιου φυσικού κάλλους** που δικαιολογημένα ανακηρύχτηκε σε Αισθητικό δάσος. Το στενό αυτό πέραςμα που δημιουργούν οι παρυφές του Χολομώντα και των Κερδυλλίων είναι επίσης γνωστό κι ως **Μακεδονικά Τέμπη**.

Το δάσος αυτό συγκροτείται από **μεγάλα πλατάνια, κρانيές, ιτιές, φράξους, κισσούς, λυγαριές, ιππουρίδες, φτέρες και γαλατσίδες**, είδη που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, καθώς πολλά από αυτά χρησιμοποιούνταν στην αρχαιότητα είτε για την παραγωγή φαρμάκων είτε για την κατασκευή διαφόρων αντικειμένων.

Γ.4 Νυμφόπετρες

Έξω από το χωριό Νυμφόπετρα σώζεται ένας αξιόλογος φυσικός σχηματισμός από βράχους. Πρόκειται για στήλες άλατος που σχηματίστηκαν από υπέρθερμους πίδακες γεωθερμικού υγρού. Σύμφωνα με την παράδοση όμως, πρόκειται για μία γαμήλια πομπή που ξαφνικά πέτρωσε από μία άδικη φθονερή κατάρρα.

18. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μια νέα μορφή τουρισμού η οποία δεν εξαρτάται από τη θάλασσα και τις δυνατότητες εξυπηρέτησης του μαζικού τουρισμού αλλά ούτε από τις ήπιες καιρικές συνθήκες της θερινής περιόδου αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια στο Νομό. Η τουριστική ανάπτυξη αυτού του είδους προϋποθέτει τουλάχιστον τη διατήρηση του φυσικού τοπίου και την ποιότητα του περιβάλλοντος σε υψηλό επίπεδο καθώς και την προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών δραστηριοτήτων της περιοχής. Οι τουριστικές δραστηριότητες αυτού του είδους για τις οποίες επικράτησε ο όρος αγροτουρισμός ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των εναλλακτικών μορφών τουρισμού για να διακρίνονται από το μαζικό θερινό τουρισμό.

Ωστόσο ο αγροτουρισμός αν και προσφέρει αυξημένες δυνατότητες ανάπτυξης θεωρείται ακόμη σε χαμηλά επίπεδα στην περιοχή της αγροτικής ενδοχώρας του Νομού Θεσσαλονίκης και δεν θεωρείται διαδεδομένος στον επιθυμητό βαθμό. Είναι γεγονός ότι τουλάχιστον για την πλειοψηφία των ελλήνων τουριστών δεν υπάρχει η εμπειρία διαμονής σε αγροτουριστικό ξενώνα (που να πληροί τις προϋποθέσεις) ενώ από την πλευρά των τουριστικών επιχειρήσεων δεν υπάρχει εξοικείωση στο χειρισμό αγροτουριστικών ζητημάτων. Επιπλέον επικρατεί η αντίληψη ότι οι σκοποί και οι δυνατότητες που προσφέρει η αγροτουριστική ανάπτυξη θεωρούνται περιορισμένες σε σχέση με τον συμβατικό παράκτιο τουρισμό.

Οι βασικές δράσεις που απαιτείται να δρομολογηθούν για τις προοπτικές ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Νομό είναι:

- ✓ Καθιέρωση οικονομικών οικολογικών και κοινωνικών-πολιτιστικών στόχων, σε συνεργασία με τα δημοτικά διαμερίσματα κάθε ευρύτερου Δήμου, για τον καθορισμό συγκεκριμένων περιοχών με δυνατότητα αγροτουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Έρευνα και ανάλυση των οικολογικών, ιστορικών, πολιτιστικών, οικονομικών πόρων, των τρόπων εκμετάλλευσης της γης και του καθεστώτος ιδιοκτησίας της περιοχής. Καταγραφή και αξιολόγηση των υφιστάμενων και των πιθανών αγροτουριστικών αξιοθέατων, δραστηριοτήτων, καταλυμάτων, εγκαταστάσεων και μεταφορών. Επεξεργασία αναπτυξιακών αγροτουριστικών Σχεδίων και πολιτικών.
- ✓ Προσπάθεια για κατανόηση των κοινωνικών και οικολογικών ορίων χρήσης μίας περιοχής μέσα από τη σωστή διαχείριση και έρευνα. Καθιέρωση κοινωνικών και οικολογικών δεικτών για τη χρήση και τις επιπτώσεις της.

Συνεπώς, βασική προϋπόθεση για την προοπτική ανάπτυξης του αγροτουρισμού θεωρείται η δημιουργία καταλυμάτων περιορισμένης δυναμικότητας στους αγροτικούς οικισμούς ή και κοντά σ' αυτούς. Η κατασκευή ξενώνων αυτής της μορφής πρέπει να εντάσσεται στα πλαίσια μια γενικότερης πολιτικής που θα έχει ως στόχο την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και τη δημιουργία περισσότερων ευκαιριών για τη συμμετοχή ντόπιων επιχειρηματιών στον τουριστικό κλάδο.

Η προοπτική αγροτουρισμού και αγροτικής ανάπτυξης του Νομού σηματοδοτείται από την επίτευξη των ακόλουθων στρατηγικών στόχων:

- ✓ Αξιοποίηση των υπαρκτών πλεονεκτημάτων, δυνατοτήτων και ευκαιριών για τη βελτίωση της ανάπτυξης, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, ακολουθώντας τη στρατηγική της Λισσαβόνας για διαφοροποίηση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο (αύξηση - ανάπτυξη και θέσεις εργασίας).
- ✓ Αξιοποίηση της μεγάλης ποικιλίας μικροκλιμάτων και ειδικών συνθηκών για την παραγωγή τοπικών προϊόντων περιλαμβανομένης και της βιολογικής ή ολοκληρωμένης παραγωγής συνοδευόμενη από συγκεκριμένη μορφή μεταποίησης, εμπορίας και προώθησης, και η εφαρμογή όλων των δυνατών παρεμβάσεων που αφορούν την «ποιότητα» των προϊόντων και των τροφίμων.
- ✓ Εξασφάλιση των προϋποθέσεων υλοποίησης της αγροτικής ανάπτυξης με τη συνέχιση της προσπάθειας βελτίωσης της υποδομής του τομέα, που συμβάλλει άμεσα στην ανταγωνιστικότητα.
- ✓ Προσπάθεια κάλυψης των Ευρωπαϊκών και Διεθνών υποχρεώσεων της χώρας σε ότι αφορά το περιβάλλον (βιοποικιλότητα, νερό, αλλαγές κλίματος, έδαφος).
- ✓ Βελτίωση της επιχειρηματικότητας, διατήρηση των θέσεων απασχόλησης και γενικότερα δημιουργία ελκυστικών συνθηκών για τους κατοίκους, τους επιχειρηματίες και τους επισκέπτες (τουρίστες, κλπ.) στην ύπαιθρο.

19. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

“Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια διαδικασία που προωθεί μια μορφή ταξιδιού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση, βασισμένη στην γνωριμία του με την τοπική κουλτούρα, ιστορία και καθημερινότητα. Μια συνολική εμπειρία κατά την οποία ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τον ντόπιο τρόπο ζωής και συνδυάζει την αναψυχή με την ενημέρωση και ευαισθητοποίησή του για κοινωνικά, ιστορικά, περιβαλλοντικά και άλλα θέματα της εκάστοτε περιοχής.....”.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

A. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ιωαννίδης Χ. Γεώργιος “ Αγροτουρισμός” Έκδοση Θεσσαλονίκη 2005

Ενημερωτικά περιοδικά (Δυνατότητα ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Ν. Αττικής) AGROTICA 2007

Αγροτουριστική Α.Ε. (2003). **Ο τουρισμός ως μοχλός ανάπτυξης της υπαίθρου. Άξονες πολιτικής για τον Αγροτουρισμό.** Αθήνα: Έκδοση της Αγροτουριστική Α.Ε.

Ανδριώτης Κ., (2005): **Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός** , Σταμούλης, Αθήνα

Ανθοπούλου Θεοδοσία, Ιακωβίδου Όλγα, Κουτσούρης Αλέξανδρος, Σπιλάνης Ιωάννης, (1998), **Χωρικές και αναπτυξιακές διαστάσεις του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, “Ανασυγκρότηση του αγροτικού χώρου”**, Αθήνα

Ανθοπούλου Θ., Ιακωβίδου Ο., Κουτσούρης Α., Σπιλάνης Ι. (1998). **Χωρικές και Αναπτυξιακές διαστάσεις του αγροτουρισμού στην Ελλάδα.** Εισήγηση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας με θέμα: «Ανασυγκρότηση του Αγροτικού Χώρου». Αθήνα: Εταιρία Αγροτικής Οικονομίας, Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ.

Αποστολόπουλος, Κ. και Γιάγκου, Δ. (1998). **Αγροτουρισμός και Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί: παράγοντες τοπικής ανάπτυξης του ελληνικού αγροτικού χώρου, στο Χ. Ζιωγάνας (Επιμ.), Ανταγωνιστικότητα και Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Οι νέες προκλήσεις για την Ελλάδα.** Θεσσαλονίκη: Εταιρία Αγροτικής Οικονομίας, Εκδόσεις ΖΗΤΗ.

ΓΕΩ.ΤΕ.Ε. (2000). **Ορεινές και Μειονεκτικές Περιοχές της Ελλάδας, Αγρο(το)τουρισμός.** Ιακωβίδου, Ο., Βόλτσου, Α., Βλάχου, Χ. και Παρταλίδου, Μ. (Επιμ.). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας.

Γκοτζίνας, Ν. (2001). **Ο Αγροτουρισμός στα κράτη μέλη της ΕΕ - μορφές - θεσμικό πλαίσιο.** Σημειώσεις σεμιναρίων. Αθήνα: ΠΑΣΕΓΕΣ.

ΕΛ.Ο.Τ. (2003). **Ελληνική Προδιαγραφή. Αγροτουρισμός- Ορολογία και γενικές απαιτήσεις για τους παροχείς υπηρεσιών αγροτουρισμού**. Αθήνα: Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης Α.Ε., ΑΛΟΤΠΡΔ1417 (29/12/2003).

Ε.Ο.Τ., (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού), Πίνακες στατιστικών στοιχείων, <http://www.gnto.gr/2/01/gb10001/html>, ΕΟΤ.

Ιακωβίδου, Ο. (1988). **Επιπτώσεις της ανάπτυξης του τουρισμού στην αγροτική κοινωνία της Χαλκιδικής**, διδακτορική διατριβή και παραρτήματα. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ.

Ιακωβίδου, Ο., (1992). Ο ρόλος των γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών στην προώθηση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, **Συνεταιριστική Πορεία. Δράση-Ιδεολογία-Επιστήμη**, 27: 137-145.

Ιακωβίδου, Ο., (1998), **Αγροτουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη**, στα **Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου Αναπτυξιακής Προοπτικής Θάσου**, 4-6 Σεπτεμβρίου (σελ.94-100). Πρίνος: Εταιρία Μελέτης και Προβολής της Θάσου.

Κοκκώσης, Χάρης, Τσάρτας, Πάρις, (2001), **ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα.

Μανώλογλου, Ε. (1993). **Εγχειρίδιο Αγροτουρισμού**, Διακρατικό Πρόγραμμα ALTUR, Αθήνα: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού.

Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου, Στ., (2000), **ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ:Τοπικά και Περιφερειακά Αναπτυξιακά Προγράμματα**, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΩΝ, Σεμινάριο συνεχιζόμενης κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης, Σίνδος, Θεσσαλονίκη.

Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου, Στέλλα, (2003), **Μεθοδολογική προσέγγιση για την τουριστική ανάπτυξη παραθαλάσσιων περιοχών**, Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου Στέλλα, Ρία Καλφρακάκου , Αλέξανδρος Ιωακειμίδης , (2005), **Αγροτικός τουρισμός : Μια εναλλακτική προοπτική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης**, **Πρακτικά 17ου Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρίας Επιχειρησιακών Ερευνών**, «Διαχείριση Κινδύνων», Ιούνιος 2005,

Παπαπαύλου - Ιωακειμίδου Στέλλα, (2008), **Διδακτικές σημειώσεις του μαθήματος «Βιώσιμη Ανάπτυξη, προστασία Περιβάλλοντος και Εφαρμογές Προγραμματισμού - Σχεδιασμού»**. Θεσσαλονίκη,

Παπακωνσταντινίδης,, Λ.Α., (1993), **Αγροτουρισμός : Σταθμός προς την Τοπική Ανάπτυξη**. Δωρικός, Αθήνα.

Παρταλίδου Μ. (2005). **Η προτυποποίηση ως παράγοντας διαχείρισης και προώθησης του αγροτικού τουρισμού**. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Σχολή Γεωτεχνικών Επιστημών, Τμήμα Γεωπονίας, Τομέας Αγροτικής.

ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2000 - 2006, «Ο.Π.Α.Α.Χ. στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας», Κ.Π.Σ. 2000 - 2006

Ροδολάκης, Ν., Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου, Σ., (2008), **Πολεοδομία, Χωροταξία και Βιώσιμη Ανάπτυξη**, Διδακτικές Σημειώσεις, ΠΜΣ Προστασία Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη.

Τσάρτας, Π.,Θανοπούλου, Μ., (1994), **Γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Μελέτη αποτίμησης της λειτουργίας τους**. Κέντρο Ερευνών Για Τις Γυναίκες Της Μεσογείου. Αθήνα: ΚΕΓΜΕ.

Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. (1992). **Μελέτη οικολογική- χωροταξική χαρακτηριστικών οικοσυστημάτων ορεινών όγκων Β. Πίνδου**. Αθήνα: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

ΥΠΕΧΩΔΕ, (2007), **Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό, Σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης**, Αθήνα, δικτυακός τόπος: http://www.minenv.gr/download/2007-05-02.KYA_eidiko.orotaxiko.plaisio.toyrismoy.doc

ΥΠΕΧΩΔΕ, (2008), **Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, Σχέδιο Νόμου**, Αθήνα

Ιωαννίδης Χ. Γεώργιος “ Αγροτουρισμός” Έκδοση Θεσσαλονίκη 2005

Ενημερωτικά περιοδικά (Δυνατότητα ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Ν. Αττικής) AGROTICA 2007

B. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:

- i. www.agrocert.org
- ii. www.agrotravel.gr
- iii. www.agrotour.gr
- iv. www.bioport.gr
- v. www.disabled.gr
- vi. www.economia.gr
- vii. www.mactsa.net
- viii. www.in.gr
- ix. www.minagric.gr
- x. www.mymethana.gr
- xi. www.ruralinvest.gr
- xii. www.volta.gr
- xiii. www.ecocrete.gr
- xiv. www.economics.gr
- xv. www.atticaeast.gr
- xvi. www.kpe-kastor.kas.sch.gr
- xvii. http://www.aneth.gr/23_perioxesParemvasis.asp, 21/4/08
- xviii. http://www.aneth.gr/2_opaax_home.asp 21/4/08
- xix. http://www.aneth.gr/211_epix_pep.asp 21/4/08
- xx. <http://en.toprural.com/es.cfm?accion=buscar&idp=>
- xxi. http://gastvrij.portugal-vakantie.Info/camping_noord.html
- xxii. <http://us.franceguide.com/>
- xxiii. www.acentorural.com/en/tr_certificados_en.asp
- xxiv. www.agrotravel.gr
- xxv. www.agrisport.com
- xxvi. www.agriturist.it/index.php
- xxvii. www.aldearural.com/
- xxviii. www.allspainaccommodation.com/
- xxix. www.anflo.gr
- xxx. www.arribes.net/asastur
- xxxi. www.camping.se
- xxxii. www.center.pt
- xxxiii. www.coloursofspanain.com/index.php
- xxxiv. www.economics.gr
- xxxv. www.ersa.org/
- xxxvi. www.eu2006.at/en/index.html?null
- xxxvii. www.euogites.org/
- xxxviii. www.gites-de-france.fr
- xxxix. www.in.gr/agro/
- xl. www.issrm2005.com/
- xli. www.istat.it/dati/catalogo/20050912_00/italyinfigures2005.pdf
- xlii. www.logis-de-france.fr
- xliiii. www.mfh.co.uk
- xliv. www.ownersdirect.co.uk/spain/S3.htm

- xliv. www.parador.es/english/index.jsp#
- xlvi. www.portugal-rural.com/en/
- xlvii. www.ruralgest.net/index_ing.php
- xlviii. www.ruraltourisminternational.org/RT_training_in_EU.php
- xliv. www.spain.info/
- l. www.spp.gr
- li. www.statistics.gr
- lii. www.svenskaturistforeningen.se
- liii. www.sweden.se/
- liv. www.sweden-holidays.com/index.php
- lv. www.visitportugal.com/Cultures/en-US/default.html
- lvi. www.world-tourism.org
- lvii. <http://alex.eled.duth.gr>
- lviii. <http://cites.the-petz.com>
- lix. <http://career.teikoz.gr>
- lx. <http://www.dpgr.gr>
- lxi. <http://www.env.gr>
- lxii. <http://www.europarl.europa.eu>
- lxiii. <http://eur-lex.europa.eu>
- lxiv. <http://www.eu-wildlifetrade.org>
- lxv. <http://gallery.oramaproduction.gr>
- lxvi. <http://www.gosports.gr>
- lxvii. <http://images.google.gr>
- lxviii. <http://www.minenv.gr>
- lxix. <http://www.ornithologiki.gr>
- lxx. <http://www.photooftheday.gr>
- lxxi. <http://www.rcm.gr>
- lxxii. <http://upload.wikimedia.org>
- lxxiii. <http://1tee-lechain.ilei.sch.gr>
- lxxiv. www.greenfarm.gr
- lxxv. [http://www.agrotravel.gr/agro/site/AgroTravel/t_section?sparam=prefecture of thessaloniki&sub nav=Lodgings](http://www.agrotravel.gr/agro/site/AgroTravel/t_section?sparam=prefecture_of_thessaloniki&sub_nav=Lodgings)
- lxxvi. <http://www.agrecon.gr/9.html>